

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Іван Ровенчак

ОСНОВИ СУСПІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ ТА РЕГІОНАЛІСТИКИ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

Львів

2025

УДК 911.3:32(075.8)

Рецензенти:

Дністрянський М. С. – д-р геогр. наук, професор, професор кафедри географії України (Львівський національний університет імені Івана Франка)

Кисельов Ю. О. – д-р геогр. наук, професор, завідувач кафедри геодезії, картографії і кадастру (Уманський національний університет)

*Рекомендовано до друку Вченою радою географічного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(Протокол № 10 від 22 грудня 2025 р.)*

Ровенчак І. Основи суспільної географії та регіоналістики : навч.-метод. посібник / І. Ровенчак. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2025. 74 с.

© Ровенчак І. І., 2025
© Львівський національний університет
імені Івана Франка

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ РОЗДІЛ	9
Опис навчальної дисципліни.....	9
Структура навчальної дисципліни.....	10
Методи контролю.....	11
Система оцінювання знань студентів.....	11
Дотримання академічної доброчесності здобувачем вищої освіти.....	14
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ РОЗДІЛ	16
Рекомендована література	16
Базова.....	16
Допоміжна.....	17
Електронні ресурси.....	21
Програма навчальної дисципліни	23
<i>Тема 1. Об'єкт суспільної географії</i>	23
<i>Тема 2. Предмет суспільної географії</i>	23
<i>Тема 3. Структура і зв'язки суспільної географії</i>	23
<i>Тема 4. Історичні особливості розвитку суспільної географії</i>	24
<i>Тема 5. Класичний період розвитку суспільної географії</i>	24
<i>Тема 6. Новий і новітній періоди розвитку суспільної географії</i>	24
<i>Тема 7. Терміни і поняття суспільної географії</i>	25
<i>Тема 8. Головні поняття суспільної географії</i>	25
<i>Тема 9. Закони і закономірності у суспільній географії. Генетичні закони суспільної географії</i>	25
<i>Тема 10. Закони структури, відповідності та функціональні</i>	26
<i>Тема 11. Теорії та концепції суспільної географії. Географо-екологічні теорії і концепції</i>	26
<i>Тема 12. Географо-демосоціальні теорії і концепції</i>	27
<i>Тема 13. Географо-економічні теорії і концепції</i>	27

<i>Тема 14. Географо-політичні теорії, концепції та доктрини.....</i>	<i>28</i>
<i>Тема 15. Сутність понять “регіон”, “регіоналізм”, “регіоналізація”, “регіоналістики”.....</i>	<i>28</i>
<i>Тема 16. Методи дослідження суспільної географії.....</i>	<i>28</i>
Завдання семінарських занять, самостійної роботи студентів.....	30
<i>Семінарське заняття 1. Підходи до розуміння об’єкта суспільної географії....</i>	<i>30</i>
<i>Семінарське заняття 2. Предмет суспільної географії.....</i>	<i>30</i>
<i>Семінарське заняття 3. Структура і зв’язки суспільної географії.....</i>	<i>31</i>
<i>Семінарське заняття 4. Історичні особливості розвитку суспільної географії. Класичний період розвитку суспільної географії.....</i>	<i>31</i>
<i>Семінарське заняття 5. Новий і новітній періоди розвитку суспільної географії.....</i>	<i>32</i>
<i>Семінарське заняття 6. Терміни і поняття суспільної географії.....</i>	<i>33</i>
<i>Семінарське заняття 7. Головні поняття суспільної географії.....</i>	<i>33</i>
<i>Семінарське заняття 8. Закони і закономірності у суспільній географії.....</i>	<i>34</i>
<i>Семінарське заняття 9. Теорії і концепції у суспільній географії.....</i>	<i>34</i>
<i>Семінарське заняття 10. Географо-економічні теорії та концепції.....</i>	<i>35</i>
<i>Семінарське заняття 11. Географо-політичні теорії, концепції та доктрини....</i>	<i>36</i>
<i>Семінарське заняття 12. Методи дослідження.....</i>	<i>37</i>
<i>Питання до змістового модуля.....</i>	<i>37</i>
Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ).....	41
<i>Методичні вказівки до виконання та оформлення.....</i>	<i>41</i>
<i>Тематика ІНДЗ.....</i>	<i>42</i>
<i>Критерії оцінювання.....</i>	<i>42</i>
Тестові й описові завдання:.....	47
<i>І рівень.....</i>	<i>47</i>
<i>II рівень.....</i>	<i>72</i>

ПЕРЕДМОВА

Навчальна дисципліна “Основи суспільної географії та регіоналістики” викладається для студентів першого курсу денної форми навчання галузі знань С. Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини, спеціальності С6. Географія та регіональні студії першого (бакалаврського) рівня вищої освіти¹. Вона входить до групи нормативних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки, які розроблені на кафедрі економічної і соціальної географії імені професора Олега Шаблія Львівського національного університету імені Івана Франка у рамках цієї освітньої програми.

Дисципліна “Основи суспільної географії та регіоналістики” спрямована на формування у студентів теоретичних та методичних знань зі загальних основ суспільної географії та її структурних підсистем. Це передусім: з суттю загального об’єкта і предмета цієї науки, її змісту (поняттєво-категоріальним апаратом, системою законів і закономірностей та сутністю теорій і концепцій, методами дослідження). Тематика семінарських занять тісно пов’язана із програмою лекційного курсу. Виконання семінарських робіт дає змогу студентам поглибити, розширити, закріпити знання, здобуті на лекціях. Під час виконання семінарських робіт студенти мають змогу навчитись підбирати потрібну літературу, картографічні джерела, опрацьовувати матеріал, під час виконання окремих завдань студенти мають змогу удосконалювати методику дисципліни, набуті досвіду проблемного мислення.

Мета курсу: оволодіти базовими знаннями з теоретичних, методичних та історичних аспектів суспільної географії як одного з головних підрозділів географічної науки.

---

¹ Освітньо-професійні програми: “Географія та регіональні студії”, “Економічна і соціальна географія”, “Урбаністика, просторове планування і регіональні студії” першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/07/OP_S6_Heohrafiia-ta-reh.-studii_B_2025.pdf; https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/10/OPP_106_Ekon_i_sots_heohr_2023.pdf; https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/07/OPP_Urbanistyka_M_2025.pdf.

Цілями та завданнями курсу є:

- виокремити об'єктно-предметне поле суспільної географії;
- зрозуміти основні чинники розвитку теоретичного знання;
- показати важливість суспільно-географічних знань в загальноосвітньому процесі;
- сформувати комплексне суспільно-географічне мислення;
- з'ясувати особливості застосування геоінформаційних технологій в сучасних інформаційних реаліях;
- усвідомити нагальну потребу збереження різноманіття та унікальності кожної території на Земній кулі для майбутніх поколінь.

Відповідно до освітньо-професійної програми вивчення дисципліни сприяє набуттю здобувачем вищої освіти таких компетентностей:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

ФК 2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і структури природи і суспільства.

ФК 5. Здатність аналізувати склад і будову геосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.

ФК 7. Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації.

ФК 10. Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у географічній оболонці, їх властивості та притаманні ним процеси.

ФК 12. Здійснювати комплексну оцінку геоecологічного стану, економічного, соціального, політичного, культурного, розвитку регіонів як цілісних природно-суспільних систем з урахуванням тенденцій глобалізаційних процесів, виявляти

тенденції функціонування спільнот на локальному рівні, що передбачає застосування сучасних географічних теорій і методів.

Очікувані результати навчання згідно з освітньою програмою:

ПРН 01. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук.

ПРН 02. Знати і розуміти основні види географічної діяльності, їх поділ.

ПРН 03. Пояснювати особливості організації географічного простору.

ПРН 05. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області географічних наук.

ПРН 09. Аналізувати склад і будову природних і соціосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.

ПРН 10. Знати цілі сталого розвитку та можливості своєї професійної сфери для їх досягнення, в тому числі в Україні.

ПРН 12. Пояснювати територіальну організацію суспільства, процеси соціально-економічного, культурного та політичного розвитку регіонів.

ПРН 13. Аналізувати та оцінювати потенціал регіонів, у тім числі природний, демографічний, соціально-економічний, культурний.

Після завершення курсу студент буде:

знати:

- трактування об'єкту та предмету суспільної географії, її місце у системі наук, структуру суспільної географії;
- поняттєво-термінний апарат суспільної географії;
- суть генетичних, структурних законів, законів відповідності та функціонування;
- суть геоекологічних, геоеконічних, геодемосіціальних, геополітичних концепцій та теорій;
- розуміти сучасні глобальні та регіональні геополітичні, геоеконічні, геодемографічні, геоекологічні й інші проблеми, процеси та інтерпретувати дані про стан, тенденції розвитку географічних об'єктів чи явищ;
- суть та особливості застосування у суспільній географії філософських, загальнонаукових та конкретнонаукових методів дослідження;

- усвідомлювати сутність взаємозв'язків у між докiллям та суспiльством, розумiти концепцiю сталого (збалансованого) розвитку та впроваджувати її засади у навчальному процесi;
- застосовувати базовi знання з природничої та суспiльної географiї для формування розумiння причинно-наслiдкових зв'язкiв та умiння їхнього застосування у професiйній, соцiальній дiяльностi;

вмiти:

- пояснити предметну сферу дослiдження суспiльної географiї;
- давати характеристику конкретних об'єктiв на основi розгортання категорiї «територiя» на локальному, регiональному, нацiональному та глобальному просторовому рiвнi;
- застосовувати геоекологiчні, геоекономiчні, геодемосоцiальнi, геополiтичнi концепцiї та теорiї для характеристики територiй;
- орієнтуватися в суспiльно-географiчній iнформацiї.

Навчальна дисциплiна “Основи суспiльної географiї та регiоналiстики” складається з лекцiйної частини (48 год.), семiнарських занять (32 год.) та передбачає самостiйну роботу студентiв (70 год.). Навчальний курс завершується iспитом.

У процесi викладання курсу пропагуються, популяризуються та дотримуються норми й етика академiчної доброчесностi.

Знання, одержанi у процесi вивчення навчальної дисциплiни “Основи суспiльної географiї та регiоналiстики”, розширять географiчний та професiйний кругозiр студентiв. Вони зможуть використовувати набутi знання i вмiння при вивченнi iнших, пов'язаних iз суспiльною географiєю дисциплiн, у науковiй роботi, при пiдготовцi курсових i магiстерських робiт, у майбутнiй професiйній дiяльностi.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ РОЗДІЛ

Опис навчальної дисципліни

Витяг з робочої програми навчальної дисципліни

“Основи суспільної географії та регіоналістики”

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів: денна форма – 5,0 Модулів – 1	Галузь знань <i>С. Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини</i>	<i>Нормативна навчальна дисципліна циклу професійної та практичної підготовки</i>
Змістових модулів – 1 Курсова робота – <i>відсутня</i> Загальна кількість годин: денна форма – 150	Спеціальність (професійне спрямування) <i>Сб. Географія та регіональні студії</i>	Рік підготовки: <i>1-й</i> Семестр <i>1-й</i>
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3. самостійної роботи студента – 4,5.	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <i>бакалавр</i>	Лекції: <i>48 год.</i> Практичні, семінарські: <i>32 год.</i> Лабораторні: <i>-</i> Самостійна робота: <i>70 год.</i> ІНДЗ: <i>год.</i> Вид контролю: <i>іспит</i>

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: денна форма – 1,14.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
Змістовий модуль 1. “ ”												
Тема 1.	8,5	2	2			4,5				–	–	
Тема 2.	10,5	4	2			4,5				–	–	
Тема 3.	10,5	2	4			4,5				–	–	
Тема 4.	6,5	4				2,5				–	–	
Тема 5.	8,5	2	2			4,5				–	–	
Тема 6.	10,5	4	2			4,5				–	–	
Тема 7.	10,5	2	4			4,5				–	–	
Тема 8.	8,5	4				4,5						
Тема 9.	8,5	2	2			4,5						
Тема 10.	10,5	4	2			4,5						
Тема 11.	10,5	2	4			4,5						
Тема 12.	8,5	4				4,5						
Тема 13.	8,5	2	2			4,5						
Тема 14.	12,5	4	4			4,5						
Тема 15.	6,5	2				4,5						
Тема 16.	10,5	4	2			4,5						
Разом зм. модуль	150	48	32			70				–	–	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання												
Разом–інд. навч.-дослідне завдання					10					–	–	
Усього годин	150	48	32			70				–	–	

Методи контролю

Використовуються такі методи навчання:

а) *словесні* – лекція, пояснення, бесіда;

б) *наочні* – ілюстрування лекційного матеріалу схемами, графіками та таблицями;

в) *семінарські* – проведення семінарських занять, що передбачає організацію навчальної роботи для отримання додаткових знань, перевірки наукових гіпотез на рівні досліджень, узагальнень й аналізу та формування вмінь і навичок інтерпретації результатів досліджень різноманітних об'єктів у формі доповідей, дискусій;

г) *індивідуальне науково-дослідне завдання*.

Система оцінювання знань студентів

Оцінювання відповідей студентів на семінарських заняттях у формі підготовки доповідей за темою заняття, доповнень до доповідей, участі в обговоренні, презентації самостійних завдань.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Бали нараховуються за наступним співвідношенням:

• семінарські заняття: 25% семестрової оцінки – 25 балів;

у т. ч. участь у дискусії на заняттях – по 0,5 бала та 1 балу (залежно від вичерпності відповіді на запитання);

• модульний контроль (контрольні заміри) (2): 10% семестрової оцінки – 10 балів;

максимальна кількість балів за кожне модульне письмове опитування – 5 балів;

- індивідуальне навчально-дослідне завдання – 10% семестрової оцінки – 10 балів;

- самостійна робота студентів – 5% семестрової оцінки – 5 балів.

• іспит: 50% семестрової оцінки,

максимальна кількість балів – 50.

Підсумкова максимальна кількість балів – 100.

1. Семінарські заняття: 12 тем (32 години) по 2 і 2,5 бали за кожну тему; максимальна кількість балів – 25 (25 % семестрової оцінки) (10 тем x 2,0 бали =

20 балів; 2 теми x 2,5 бали = 5 балів; загалом 25 балів за підготовку семінарських доповідей з презентаціями та активність на заняттях).

Теми, які оцінюються 2,5 балами: «Терміни і поняття суспільної географії», «Законои і закономірності у суспільній географії», а *решта – по 2,5 бали.*

Критерії оцінювання поточної успішності за участь у семінарських заняттях:

- студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу – *1,5 бала (2 бали)*;
- студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки – *1,25 бала*;
- студент в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки – *1 бала*;
- студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності – *0,5 бала*;
- студент не володіє матеріалом – *0 балів.*

2. Модульний контроль (письмові контрольні заміри) – *10 балів (10 % семестрової оцінки)*

Модуль 1. Модульний контроль у вигляді тестових завдань (*10 питань x 0,5 бала = 5 балів*).

Модуль 2. Модульний контроль у вигляді тестових завдань (*10 питань x 0,5 бала = 5 балів*).

Загальна сума балів – *10 балів.*

Тестові питання із вибором однієї або кількох відповідей.

3. Виконання індивідуального науково-дослідного завдання (розкриття теми, укладений список використаних джерел, підготовлена доповідь і презентація): максимальна кількість балів – 10 (10 % семестрової оцінки).

Критерії оцінювання:

- робота виконана та захищена згідно з графіком, з поясненнями та висновками і в повному обсязі – 10 балів;
- робота захищена, але виконана частково, з порушенням термінів або вимог – 5–9 балів;
- робота не захищена та виконана частково, з порушенням термінів або вимог – 1–4 бали;
- робота не виконана – 0 балів.

4. Самостійна робота студентів – 5 балів (5% семестрової оцінки);

Самостійна робота студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному семінарському занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу контролюється при підсумковому семестровому контролі – 5 балів.

5. Іспит: 50 балів (50% семестрової оцінки); максимальна кількість балів – 50.

Семестровий екзамен як форма підсумкового контролю є обов'язковим для всіх студентів. Іспит письмовий (білети з трьома запитаннями, які передбачають обширні письмові відповіді).

Екзаменаційний білет містить 3 завдання однакового рівня складності.

Критерії оцінювання:

- 50–41 бал – студент дав вичерпну відповідь на запитання; в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано письмово його викладає; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних і практичних питань;
- 40–31 бал – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних та практичних питань, але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки;
- 30–21 бал – студент загалом володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;
- 20–1 бал – студент володіє навчальним матеріалом не в повному обсязі. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під

час письмової відповіді, недостатньо розкриває зміст теоретичних і практичних питань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

• *0 балів* – студент не володіє матеріалом.

Результат екзамену залежить від загальної кількості набраних балів. **Оцінка одержана на екзамені є остаточною.**

Підсумкова максимальна кількість балів: 100 балів.

Поточний та модульний контроль				Іспит (екзамен) <i>(50 балів)</i>	РАЗОМ – 100 <i>балів</i>
Семінарські заняття <i>(16 тем) (25 балів)</i>	Модульний контроль (письмові контрольні заміри) <i>(10 балів)</i>	Індивідуальна робота студента (ІНДР) <i>(10 балів)</i>	Самостійна робота студентів <i>(5 балів)</i>		
<i>50 балів</i>					

Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (підготовка семінарських доповідей з презентаціями, індивідуальне навчально-дослідне завдання з презентацією, змістові модулі тощо).

Дотримання академічної доброчесності

здобувачем вищої освіти

Очікується, що роботи студентів будуть їхніми оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і семінарські заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх термінів визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.

Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачами виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, які відсутні з-поміж рекомендованих, але які розкривають завдання

лекційного курсу та семінарських занять, індивідуального навчально-дослідного завдання.

Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані на поточному тестуванні, підготовці семінарських доповідей та індивідуального навчально-дослідного завдання. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час семінарського заняття; недопустимість пропусків та запізень на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних із навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання тощо.

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Виявлення ознак академічної недоброчесності студента є підставою для зниження оцінки. Списування під час модульного опитування та екзамену заборонені.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ РОЗДІЛ

Рекомендована література

Базова

1. *Ровенчак І. І.* Географія культури : проблеми теорії, методології та методики дослідження : монографія. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. 240 с.
2. *Ровенчак І. І., Котик Л., І.* Актуальність викладання навчальної дисципліни «Загальна суспільна географія» у вищій школі / Вісник науки і освіти. 2024. № 8(26). С. 1145-1158. - DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-8\(26\)-1145-1158](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-8(26)-1145-1158)
3. *Ровенчак І.* Геоосвіта як конвергентний науковий напрямок / І. Ровенчак, Л. Котик // Географічна освіта і наука: виклики і поступ: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 140-річчю географії у Львівському університеті (м. Львів, 18–20 травня 2023 р.) / Відповід. редактори: В. Біланюк, Є. Іванов : у 3-ох томах. Львів : Простір-М, 2023. Т. 1. С. 149–157.
4. *Ровенчак І. І., Греськів М. С., Перхач О. Р.* Суспільно-географічні аспекти еміграції з України до Німеччини / Український географічний журнал. Київ : “Академперіодика” НАН України, 2025. № 1 (129). С. 47-52. - DOI: <https://doi.org/10.15407/ugz2025.01/047>.
5. *Топчієв О. Г.* Основи суспільної географії : підручник / О. Г. Топчієв. Одеса : Астропринт, 2009. 544 с.
6. *Шаблій О. І.* Основи суспільної географії : підручник / О. І. Шаблій. – [2-ге вид.]. Львів : Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. 296 с.
7. *Шаблій О. І.* Основи суспільної географії : навчально-методичний посібник (програма, самостійна і практичні роботи, індивідуальне науково-дослідне завдання) для студентів напряму підготовки 6.040.104 – географія / О. І. Шаблій, О. І. Вісьтак. Львів: Малий видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2012. 38 с.
8. *Rovenchak I. I.* Natural-geographic objects in the New Testament / I. I. Rovenchak, O. R. Perkhach, A. I. Babii // *Geology, Geography and Geoecology*. Dnipro, 2022. Vol. 2. P. 390–397.

Допоміжна

9. Атлас історії української державності. Українські землі від найдавніших часів до сьогодення / В. Грицеляк, І. Дикий, І. Ровенчак. Львів : НВФ “Карти і атласи”, 2013. 128 с.
10. Балабанов Г. В. Розвиток теоретичних засад суспільної географії в умовах ринкових перетворень / Г. В. Балабанов [та ін.] // Український географічний журнал. 2001. № 3. С. 69–79.
11. Блій Г. де. Географія: світи, регіони, концепти / Г. де Блій, П. Муллер [пер. з англ.; передм. та розд. “Україна” О. Шаблія]. Київ. : Либідь, 2004. 740 с.
12. Влах М., Котик Л. Теорія і методологія географічної науки / М. Влах, Л. Котик. Львів : ЛНУ, 2019. 344 с.
13. Влах М. Історія географії: навч. посіб. / М. Влах. – [2-ге вид., доп., перероб.]. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2018. 338 с.
14. Гудзеляк І. Географія населення: навч. посіб. / І. Гудзеляк. – [2-ге вид., перероб., доп.]. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 256 с.
15. Дністрянський М. С. Політична географія України. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. 348 с.
16. Дністрянський М. С. Геополітика : навч. посіб. Львів : Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 436 с.
17. Жупанський Я. І. Історія географії в Україні / Я. І. Жупанський. Вид. 2-ге. Київ, 2006. 276 с.
18. Кисельов Ю. О. Основи геософії: проблеми теорії та методології: монографія / Ю. О. Кисельов. Луганськ : ДЗ “ЛНУ ім. Т. Шевченка”, 2011. 208 с.
19. Книш М. М. Суспільна географія країн, що розвиваються: проблеми, теорії, методології та методики : монографія. [ЛНУ ім. Івана Франка](#), 2019. 276 с.
20. Корнус О. Г. Історична географія : навч. посіб. / О. Г. Корнус ; Міністерство освіти і науки України, Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2013. 156 с.

21. *Круль В. П.* Теорія і методологія географічної науки (ретроспективний огляд до 70–80-х рр. ХХ століття). Чернівці : Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2018. 344 с.
22. *Лаврук М. М.* Методика навчання географії: практична і самостійна робота студентів : навч.-метод. посіб. / М. М. Лаврук. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. 136 с.
23. *Лозинський Р. М.* Мовна ситуація в Україні (суспільно-географічний погляд) : монографія / Р. М. Лозинський. Львів : Видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. 502 с.
24. *Луцишин П. В.* Територіальна організація суспільства (основи теорії) / П. В. Луцишин, Д. Клімонт, Н. П. Луцишин. Луцьк : Вежа, 2001. 334 с.
25. *Льовіс фон С.* Соціально-просторова диференціація минулого України та її прояв у Західній Україні / С. фон Льовіс // Український географічний журнал. 2019. № 1. С. 59–68.
26. *Мальська М. П.* Просторові системи послуг (теорія, методологія, практика) : монографія / М. П. Мальська. Київ : Знання, 2009. 363 с.
27. *Мамчур О., Ванда І., Котик Л.* Суспільно-географічні дисципліни: роль у формуванні професійних компетентностей // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: географія. Тернопіль : СМП “Тайп”. 2016. № 1 (вип. 40). С. 73–81.
28. *Мамчур О. І., Котик Л. І.* Інноваційні аспекти розвитку географічної освіти // Вісник науки та освіти (Серія «Педагогіка» та інші серії) : журнал. 2023. № 8 (14). С. 644–658. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-8\(14\)-644-658](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-8(14)-644-658).
29. *Мезенцев К. В.* Проблеми та перспективи української суспільної географії ХХІ століття / К. В. Мезенцев. – URL: <http://www.academia.edu/2548348>.
30. *Методи суспільно-географічних досліджень: навч.-метод. видання / За ред. К. Мезенцева.* Київ : Фенікс, 2021. 100 с.
31. *Національний атлас України.* Київ : ДНВП “Картографія”, 2008. 440 с.
32. *Немець К. А., Немець Л. М.* Просторовий аналіз у суспільній географії: нові підходи, методи, моделі : монографія. Харків : ХНУ імені Каразіна, 2013. 225 с.

33. Новітня українська суспільна географія: хрестоматія / [упоряд. та авт. бібліогр. статей проф. О. Шаблій]. Львів : Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. 1008 с.
34. Пістун М. Д. Розвиток суспільної географії в Україні у ХХ – на початку ХХІ сторіччя : монографія / М. Д. Пістун. Київ, 2009. 112 с.
35. Ровенчак І. Географічний осередок НТШ у Львівському національному університеті імені Івана Франка // Географічна освіта і наука: виклики і поступ: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 140-річчю географії у Львівському університеті (м. Львів, 18–20 травня 2023 р.) / Відповід. редактори: В. Біланюк, Є. Іванов : у 3-ох томах. Львів: Простір-М, 2023. Т. 1. С. 63–68.
36. Ровенчак І. І. Деякі питання геокультури та геополітики Криму // Географічна наука та освіта: від констатації до конструктивізму : зб. наук. праць. Київ: Ін-т географії НАН України, 2018. С. 38–39.
37. Ровенчак І. І., Котик Л. І. Актуальність викладання навчальної дисципліни «Геокультура і геоосвіта України» у вищій школі // Проблеми безперервної географічної освіти і картографії. 2021. Вип. 33. С. 69–77. DOI: 10.26565/2075-1893-2021-33-08. Index Copernicus.
38. Ровенчак І. І., Котик Л. І. Вплив європейських університетів на становлення вищої освіти в Україні: геокультурний аспект // Регіон – 2020: стратегія оптимального розвитку. Матер. міжнар. наук.-практ. конф. (8–9 жовтня 2020 року). Харків, 2020. С. 30–33.
39. Ровенчак І. І., Котик Л. І. Геокультура і геоосвіта України. Львів : ЛНУ імені Івана Франка. 2020. 164 с.
40. Ровенчак І., Котик Л. До проблеми вивчення географії культури і географії освіти України у середній школі // Географічні діалоги на перехресті практики і теорії : зб. матер. І Регіональної наук.-практ. конф. (18 червня 2021 р.). Івано-Франківськ : ПРИЕТ-ДІАС, 2021. С. 86–89.
41. Ровенчак І. І., Котик Л. І. Міжнародні політичні, військові та економічні організації : навч.-метод. посіб. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. 142 с.

42. *Ровенчак І., Лещук І.* Географія зовнішньоекономічних зв'язків України та країн Європейського Союзу // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: географія. Тернопіль: СМП «Тайп», 2018. № 1 (вип. 44). С. 45–51.
43. *Ровенчак І. І., Мамчур О. І.* Географічне країнознавство : навч.-метод. посіб. / Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. 106 с. – URL: <https://docplayer.net/67003784-Lvivskiy-nacionalniy-universitet-imeni-ivana-franka-ivan-rovenchak-olga-mamchur-navchalno-metodichniy-posibnik.html>.
44. *Ровенчак І. І., Ярошевич М. С.* Суспільно-географічна сутність транспортної інфраструктури // Вісник Львівського університету. Серія географічна. Львів, 2018. Вип. 52. С. 275–282.
45. *Савчук І. Г.* Словник суспільної географії / І. Г. Савчук. URL: <https://geohub.org.ua/geography>.
46. *Самойленко В. М.* Навчання географії : понятійно-термінологічний словник [з грифом МОН України] / В. М. Самойленко, Я. Б. Олійник, Л. П. Вішнікіна, І. О. Діброва. Київ : Ніка-Центр, 2014. 352 с.
47. *Топчієв О. Г.* Методологічні засади географічної науки / О. Г. Топчієв, Д. С. Мальчикова, І. О. Пилипенко, В. В. Яворська. Херсон : Видав. дім “Гельветика”, 2020. 366 с.
48. *Топчієв О. Г.* Регіоналістика: географічні основи регіонального розвитку і регіональної політики / О. Г. Топчієв, Д. С. Мальчикова, В. В. Яворська. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 372 с.
49. *Топчієв О. Г.* Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики : навч. посіб. / О. Г. Топчієв. Одеса : Астропринт, 2005. 632 с.
50. *Цапок С.* Етнодемографічна картина сучасного світу (енциклопедичне дослідження) / С. Цапок. Львів : ІРД НАН України, 2007. 418 с.
51. *Шаблій О. І.* Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії / О. І. Шаблій. Львів : Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. 744 с.
52. *Шевчук Л. Т.* Соціальна географія : навч. посіб. / Л. Т. Шевчук. Київ : Знання, 2007. 349 с.

53. *Шевчук С. М.* Суспільна географія в Україні (теорія та практика досліджень) : монографія / С. М. Шевчук. Полтава : ТОВ “АСМІ”, 2017. 481 с.
54. *Щодра О.* Історична географія України : навч. посіб. / О. Щодра. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2016. 296 с.
55. *Яворська В. В.* Регіональні геодемографічні процеси в Україні : монографія / В. В. Яворська. Кам’янець-Подільський : Аксіома, 2013. 384 с.
56. *Яценко Б. П.* Політична географія : навч. посіб. / Б. П. Яценко. Київ : Видав. Ін-ту сходозн. НАНУ, 2005. 134 с.
57. Encyclopedia. Львівський національний університет імені Івана Франка : в 2 т. – Т. I : А–К. Львів : Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 716 с; Т. II : Л–Я. Львів : Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 764 с.
58. *Rovenchak I. I.* Geospatial distribution of gas storage facilities within the East European gas hub / I. I. Rovenchak, M. A. Yaroshevych // Journal Geology, Geography and Geoecology. Dnipro, 2020. V. 2. P. 398–405.
59. *Rovenchak I.* Causes and consequences of external labor migration in Ukraine (on the example of Ivano-Frankivsk region) / I. Rovenchak, A. Mykhailiuk // Часопис соціально-економічної географії. Харків, 2021. Вип. 30. С. 50–58.

Електронні ресурси

60. Інститут модернізації змісту освіти. – URL: <http://www.imzo.gov.ua>.
61. Історико-географічні дослідження в Україні : зб. наук. праць / Національна академія наук України, Ін-т історії України. ISSN 2616-5295. URL: <http://hg.ru.history.org.ua/uk/home>; <https://scholar.google.com/scholar?hl=uk&q=source:Історико-географічні дослідження в Україні>.
62. Карти ГУГЛ. – URL: <https://www.google.com.ua>.
63. Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника. – URL: <http://www.library.lviv.ua>.
64. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. – URL: <https://www.nbuv.gov.ua>.
65. Новини та матеріали з географії, блоги географів, географічний форум, наукові статті з географії. – URL: <http://www.geograf.com.ua>.

66. Українська електронна енциклопедія освіти. – URL : <http://eduglos.iitta.gov.ua>;
<https://nauka.gov.ua/infrastructure/r.pfzfcHRs>.
67. Geography. Definition, Types, History, & Facts. Britannica. – URL:
<https://www.britannica.com/science/geography>.
68. The Dictionary of Human Geography [Електронний ресурс] / [ed. by D. Gregory, R Johnston, G. Pratt, M. Watts & S. Whatmore]. – [Fourth Ed.]. – URL:
<http://www.bo-oks.google.com.ua/books>.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Об'єкт суспільної географії

Об'єкт науки. Сучасні уявлення про об'єкт науки. Об'єкт науки як фрагмент реальної дійсності чи свідомості, на який звернена рефлексія науки і який опосередкований системою понять і категорій та методами пізнання.

Сучасне розуміння об'єкта суспільної географії (СГ): людського суспільства в цілому (чи його складових частин – населення, господарства, соціальної сфери тощо). Підходи до трактування суспільства та людини як загального об'єкта СГ: геосферний, формаційний, екологічний, цивілізаційний, діяльнісний.

Тема 2. Предмет суспільної географії

Поняття про предмет науки як окрему сторону чи властивість об'єкта. Предмет СГ – геопросторова (територіальна) організація суспільства (ГОС) чи його частин. Сутність ГОС.

Риси ГОС: взаєморозташування об'єктів, існування територіальних зв'язків, формування територіальних утворень, регулювання геопросторовим функціонуванням.

Конкретні об'єкти дослідження СГ.

Форми ГОС: глобальний, наддержавний, державний і внутрішньодержавний. Види і рівні форм ГОС. Світовий рівень. Головна форма – держава (країна). Внутрішньоукраїнні форми: зони і райони. Поняття про первинні форми – підприємства і заклади. Форми їх територіальних асоціацій і груп: пункти, центри, кущі та вузли.

Тема 3. Структура і зв'язки суспільної географії

Структура СГ. Класифікація наукових дисциплін СГ. Авторські схеми класифікації СГ. Складові підсистеми: загальна СГ, блоки основних, суміжних і допоміжних дисциплін. Зв'язки СГ з іншими науками. Структура СГ за проф. О.

Шаблієм. Головні галузі СГ. Допоміжні галузі СГ. Суміжні галузі СГ. Економічна географія. Соціальна географія. Географія населення. Політична географія.

Тема 4. Історичні особливості розвитку суспільної географії

Розвиток СГ у контексті суспільного (економічного і соціального) та загальнонаукового розвитку. Потреби суспільства на економіко- і соціально-географічну інформацію. Періодизація розвитку СГ: класичний (до XVI ст.), новий (XVII–XIX ст.), новітній, сучасний (XX- поч. XXI ст.).

Тема 5. Класичний період розвитку суспільної географії

Розвиток СГ у руслі географічного країнознавства.

Античний період, давньогрецький та римський період.

Арабська географія.

Епоха Великих географічних відкриттів.

Тема 6. Новий і новітній періоди розвитку суспільної географії

Роль праці Б. Вареніуса “Генеральна географія”. Поділ географічної науки на загальну й описову.

Новий період розвитку суспільної географії. Чинники розвитку географії в новий період. Формування національних географічних шкіл: німецька, французька.

Новітній період розвитку суспільної географії: чинники розвитку, внутрішня часова періодизація. Особливості розвитку сформованих та становлення нових національних шкіл.

Диференціація напрямків суспільної географії. Три головні напрямки у розвитку загальної СГ: антропогеографічний, економіко-географічний та формально-теоретичний.

Тема 7. Терміни і поняття суспільної географії

Поняття і категорії – вузлові елементи наукового знання. Особливості формування понять у географічній науці. Запозичені і власні поняття. Терміни і способи визначення понять. Розуміння головного поняття в науці.

Географічна оболонка – як міждисциплінарне географічне поняття. Категорія території, територіальності, територіального. Три головні риси території: властивості, відношення і процеси. Територія як поняттєво-термінна система.

Тема 8. Головне поняття суспільної географії

Територіальні властивості: природні (природні умови, ресурси, якість середовища), суспільні (демографічні, господарські, соціальні), просторові (метричні і топологічні).

Територіальні відношення: положення (природно-, економічно-, соціально, політико-, демогеографічне) і функції (економічні, соціальні, політичні, рекреаційні, екологічні, інформаційні).

Територіальні процеси: диференціації (симплексифікації, регіоналізації; “країнізації”), інтеграції (формування територіальних утворень (держав, комплексів, систем), територіального системотворення (територіальна структуризація, територіальне регулювання).

Суть територіального потенціалу та територіальної організації.

Тема 9. Закони і закономірності у суспільній географії. Генетичні закони суспільної географії.

Роль законів у науці. Поняття про науковий закон. Форми вияву і вираження закону. Закон як суттєве, необхідне відношення між явищами і процесами. Закони і закономірності. Типи законів ТОС: генетичні, структури, відповідності і функціональні.

Генетичні закони як відображення суттєвих геопросторових відношень і процесів між факторами (чинниками) ТОС і результатами – самою ТОС. Групи і типи чинників ТОС: природні, суспільні, в тому числі екологічні, демографічні

(працересурсні), географічного положення тощо. Фактори науково-технічного прогресу і часу. Закон геопросторової диференціації (територіального поділу праці в економічній географії) та закон геопросторової інтеграції (територіальної інтеграції праці) як приклади генетичних законів. Закономірність територіальної спеціалізації і комплексності. Закон територіальної агломерації. Суспільно- і економіко-географічні форми (країна, зона, район, економічний вузол) як результати дії зазначених законів і закономірностей.

Тема 10. Закони і закономірності у суспільній географії. Закони структури, відповідності та функціональні.

Закони територіальної структури. Приклади цих законів у СГ: закон територіальної структури Й. Тюнена (“кільця Тюнена”), закон ґраток В. Кристаллера, закон нестрогого поділу територіальних систем на субсистеми.

Закони відповідності. Закон відповідності систем розселення територіальним системам господарства.

Закони функціонування суспільно-географічних систем. Поняття функціонування як зміни станів систем. Кібернетичні територіальні системи, що працюють на зворотних інформаційних зв'язках.

Основні типи таких зв'язків у територіальних системах.

Тема 11. Теорії та концепції суспільної географії. Географо-екологічні теорії і концепції

Поняття про наукову теорію і концепцію. Класи суспільно-географічних теорій і концепцій: геоекологічні, геодемосоціальні, геоekonomічні, геополітичні.

Географічний детермінізм та інвайронменталізм.

Посибілізм та пробабілізм.

Концепція меж зростання та сталого розвитку.

Просторове планування та сталий розвиток території.

Концепція природно-ресурсних циклів.

Теорія та концепція біорізноманіття.

Тема 12. Географо-демосоціальні теорії і концепції

Загальні риси географо-демосоціальних теорій і концепцій. Теорія центральних місць. Основи теорії. Ієрархічні системи центральних місць В. Кристаллера. Ієрархічні системи центральних місць А. Льоша. Модифікація гексагональної моделі В. Ізардом.

Теорія систем розселення. Інтегральні системи розселення: локальні системи, регіональні системи, загальнодержавна система розселення. Міські системи розселення. Концепція опорного каркаса розселення.

Теорія просторової поведінки людини. Терміни і поняття. Ментальні карти. Методи дослідження.

Теорія дифузії інновацій. Механізми поширення інформації.

Тема 13. Географо-економічні теорії і концепції

Штандортні теорії. Загальні риси розмісницьких теорій. Теорія штандорту сільського господарства Й. Тюнена. Теорія штандорту промисловості А. Вебера. Концепція гнучкої територіальної організації виробництва. Теорія «полосів зростання».

Загальні риси теорії районування. Поняття про район. Типи районів: інтегральні і компонентні («галузеві») райони. Види районів: економіко-, соціально-, суспільно-географічні.

Поняття економічного району. Принципи економічного районування. Чинники районоформування. Ядра районоформування. Роль територіального поділу праці у формуванні спеціалізації району. Макро-, мезо- і мікрорайонування. Основи компонентного районування .

Соціально-економічне і суспільно-географічне районування. Суспільно-географічні райони України.

Теорія територіального комплексування. Поняття комплексування: взаємозв'язаності і збалансованості економічного і соціального життя, різних видів людської життєдіяльності. Компонентна територіальна і функціональна структура комплексів.

Теорія територіального системоформування. Поняття територіальної системи. Елементи і структура територіальних систем розселення. Елементарні, локальні і регіональні системи розселення. Територіальні системи виробничої та соціальної інфраструктури.

Тема 14. Географо-політичні теорії, концепції та доктрини

Теорії і концепції держави.

Глобальні геополітичні та геостратегічні концепції.

Американські геополітичні та геостратегічні доктрини.

Британські геополітичні теорії та концепції.

Німецькі геополітичні теорії та доктрини.

Геополітичні концепції та доктрини України.

Тема 15. Сутність понять “регіон”, “регіоналізм”, “регіоналізація”, “регіоналістика”.

Сутність понять «регіон», «регіоналізм», «регіоналізація». Поняття «район» та «регіон», їх головні відмінності.

Регіоналістика – міждисциплінарна наука, що вивчає регіони та об’єктивні процеси регіоналізації (географічної, політичної, економічної, культурної).

Регіональний поділ світу. Основні чинники виділення регіонів світу.

Регіоналізація – це багатогранний процес посилення ролі регіонів у суспільному, економічному та політичному житті держав, континентів та створенні регіональних об’єднань.

Тема 16. Методи дослідження суспільної географії

Поняття методу наукового дослідження. Методологія, метод та методика дослідження. Поняття про систему методів суспільної географії.

Філософські методи у суспільній географії.

Загальнонаукові методи в СГ. Традиційні (спостереження, аналогії, порівняльний, логічні – аналізу і синтезу, індукції і дедукції), сучасні (моделювання, формалізації системного аналізу і синтезу, ідеалізації).

Конкретнонаукові міждисциплінарні методи: картографічний, балансовий, польових досліджень, дистанційних досліджень.

Конкретнонаукові спеціальні методи: метод енерговиробничих циклів, міжгалузевих комплексів, територіально-виробничих комплексів, районний. Геоінформаційні системи у суспільній географії.

Завдання семінарських занять, самостійної роботи студентів.

Тестові й описові завдання.

Семінарське заняття 1. Підходи до розуміння об'єкта суспільної географії

Запитання семінарського заняття

1. Об'єкт науки у системі наукового пізнання.
2. Сучасне розуміння об'єкта суспільної географії (СГ) як людського суспільства в цілому (чи його складових частин – населення, господарства, соціальної сфери тощо).
3. Підходи до трактування суспільства та людини як загального об'єкта СГ:
  - 3.1. геосферний;
  - 3.2. формаційний;
  - 3.3. екологічний;
  - 3.4. цивілізаційний;
  - 3.5. діяльнісний.

Література

1. *Шаблій О. І.* Основи суспільної географії: підручник / О. І. Шаблій. – [2-ге вид.]. Львів : Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2012. С. 8–14.
2. *Шаблій О. І.* Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії / О. І. Шаблій. Львів : Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. 744 с.
3. *Топчієв О. Г.* Основи суспільної географії: підручник / О. Г. Топчієв. Одеса : Астропринт, 2001. С. 177–182.

Семінарське заняття 2. Предмет суспільної географії

Запитання семінарського заняття

1. Поняття про предмет науки як окрему сторону чи властивість об'єкта.
Предмет СГ – геопросторова (територіальна) організація суспільства (ГОС) чи його частин.
2. Риси ГОС.

3. Конкретні об'єкти дослідження СГ - форми ГОС.

Види і рівні форм ГОС світового рівня.

4. Внутрішньокраїнні форми ГОС.

5. Первинні форми ГОС.

6. Інтегральні і компонентні форми ГОС.

Література

1. *Шаблій О. І.* Основи суспільної географії: підручник / О. І. Шаблій. [2-ге вид.]. Львів : Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2012. С. 14–18.
2. *Шаблій О. І.* Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії / О. І. Шаблій. Львів : Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. 744 с.
3. *Топчієв О. Г.* Основи суспільної географії: підручник / О. Г. Топчієв. Одеса : Астропринт, 2001. С. 182–187.

Семінарське заняття 3. Структура і зв'язки суспільної географії

Запитання семінарського заняття

1. Місце СГ у системі наук.
2. Схема класифікації СГ проф. О. Шаблія.
3. Зв'язки СГ з іншими науками.

Література

1. *Ровенчак І. І.* Географія культури : проблеми теорії, методології та методики дослідження : монографія. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. 240 с.
2. *Шаблій О. І.* Основи суспільної географії: підручник / О. І. Шаблій. [2-ге вид.]. Львів : Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2012. С. 18–25.
3. *Топчієв О. Г.* Основи суспільної географії: підручник / О. Г. Топчієв. Одеса : Астропринт, 2001. С. 183–196.

Семінарське заняття 4. Історичні особливості розвитку суспільної географії. Класичний період розвитку суспільної географії.

Запитання семінарського заняття

1. Чинники розвитку СГ.
2. Періодизація розвитку СГ.

3. Класичний період.

- Давньогрецький та римський (античний) підперіод.
- Арабська географія.
- Епоха Великих географічних відкриттів.

Література

1. *Влах М.* Історія географії: навч. посіб. / М. Влах. – [2-ге вид., доп., перероб.]. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2018. 338 с.
2. *Шаблій О. І.* Основи суспільної географії: підручник / О. І. Шаблій. – [2-ге вид.]. Львів : Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2012. С. 26–34.
3. *Шаблій О. І.* Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії / О. І. Шаблій. Львів : Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. С. 343–351.

Семінарське заняття 5. Новий і новітній періоди розвитку суспільної географії.

Запитання семінарського заняття

1. Чинники розвитку географії в новий період.
2. Формування німецької національної географічної школи.
3. Формування французької національної географічної школи.
4. Новітній період: чинники розвитку, внутрішня часова періодизація.
5. Особливості розвитку СГ II пол. ХХ ст.
6. Головні напрямки у розвитку загальної СГ.

Література

1. *Влах М.* Історія географії: навч. посіб. / М. Влах. – [2-ге вид., доп., перероб.]. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2018. 338 с.
2. *Шаблій О. І.* Основи суспільної географії: підручник / О. І. Шаблій. [2-ге вид.]. Львів : Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2012. С. 36–51.
3. *Шаблій О. І.* Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії / О. І. Шаблій. Львів : Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. С. 351–365.

Семінарське заняття 6. Терміни і поняття суспільної географії.

Запитання семінарського заняття

1. Терміни, поняття і поняттєво-термінна системи (ПТС).
2. Особливості формування понять у географічній науці.
3. Поняттєво-термінна система «територія».
4. Властивості території.

Література

1. *Шаблій О. І.* Основи суспільної географії: підручник / О. І. Шаблій. [2-ге вид.]. Львів : Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2012. С. 64 –93.

Семінарське заняття 7. Головні поняття суспільної географії.

Запитання семінарського заняття

1. Територіальні відношення. Поняття географічного положення (економіко-географічне, суспільно-географічне).
2. Функції території.
3. Економічні, соціальні та політичні функції території.
4. Екологічні та інформаційні функції території.
5. Територіальні процеси.
6. Поняття територіального процесу. Процеси геопросторової диференціації – симплефікації. Поселенські симплекси.
7. Підприємство, заклад, установа як симплекси.
8. Процеси регіоналізації.
9. Процеси країноформування. Принципи і концепції державотворення.
10. Типізація і класифікація держав.
11. Процеси геопросторової інтеграції.
12. Процеси територіальної агломерації.
13. Процеси геопросторового комплексо- і системоформування.

Література

1. *Шаблій О. І.* Основи суспільної географії: підручник / О. І. Шаблій. [2-ге вид.]. Львів : Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2012. С. 93-126.
2. *Топчієв О. Г.* Основи суспільної географії: навч. посібник / О. Г. Топчієв. Одеса : Астропринт, 2001. С. 81-88, 153–157.

Семінарське заняття 8. Закони і закономірності у суспільній географії.

Запитання семінарського заняття

1. Поняття закону і закономірності науки. Класифікація законів науки. Система суспільно-географічних законів.
2. Генетичні закони і закономірності.
  - 2.1. Сутність генетичних законів.
  - 2.2. Закон географічного поділу праці.
  - 2.3. Закономірність геопросторової спеціалізації.
  - 2.4. Закон географічного об'єднання (інтеграції) праці.
3. Закон геопросторової структури. Закон кілець Й. Тюнена. Закон ґраток В. Кристаллера.
4. Закони геопросторової відповідності.
5. Функціональні закони.

Література

1. *Шаблій О. І.* Основи суспільної географії: підручник / О. І. Шаблій. [2-ге вид.]. Львів : Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2012. С. 133 –149.
2. *Топчієв О. Г.* Основи суспільної географії: навч. посібник / О. Г. Топчієв. Одеса : Астропринт, 2001. С. 81-88, 153–157.

Семінарське заняття 9. Теорії і концепції у суспільній географії.

Запитання семінарського заняття

1. Поняття наукової теорії і концепції. Теорії і концепції суспільної географії.
2. Географо-екологічні теорії і концепції.
  - 2.1. Географічний детермінізм та інвайронменталізм.

2.2. Концепції посибілізму та пробабілізму, концепції «меж розвитку» та сталого розвитку.

2.3. Концепція природно-ресурсних циклів.

3. Географо-демосоціальні теорії і концепції.

3.1. Теорія центральних місць (В. Кристаллер, А. Льош, В. Ізард).

3.2. Теорія систем розселення. Інтегральні системи розселення.

3.3. Міські системи розселення. Концепція опорного каркаса розселення.

3.4. Теорія просторової поведінки людини.

Література

1. *Шаблій О. І.* Основи суспільної географії: підручник / О. І. Шаблій. [2-ге вид.]. Львів : Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2012. С. 155–181.

2. *Топчієв О. Г.* Основи суспільної географії: навч. посібник / О. Г. Топчієв. Одеса: Астропринт, 2001. С. 88–93, 300–304, 542–546.

Семінарське заняття 10. Географо-економічні теорії та концепції.

Запитання семінарського заняття

Економічний детермінізм у суспільній географії. Штандортні теорії. Загальні риси розмісницьких теорій.

1. Теорія штандорту сільського господарства Йогана Тюнена.
2. Теорія штандорту промисловості А. Вебера. Головні чинники, які впливають на розміщення промисловості.
3. Теорія «полюсів зростання».
4. Теорії регіоналізації. Поняття економічного (економіко-географічного) району.
5. Чинники районоформування. Чинник географічного поділу праці.
6. Природно-географічний чинник. Працересурсний чинник.
7. Чинник матеріальної бази регіону та його інфраструктури. Чинник географічного положення регіону.
8. Регіональна політика держави. Чинник міждержавної інтеграції. Чинник інформатизації.

Література

1. *Шаблій О. І.* Основи суспільної географії: підручник / О. І. Шаблій. [2-ге вид.]. Львів : Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2012. С. 183 – 201.

2. *Топчієв О. Г.* Основи суспільної географії: навч. посібник / О. Г. Топчієв. Одеса: Астропринт, 2001. С. 300–304, 542–546.

Семінарське заняття 11. Географо-політичні теорії, концепції та доктрини.

Запитання семінарського заняття

1. Теорії і концепції держави. Загальні риси організаційної теорії держави.
2. Теорія держави Фрідріха Ратцеля.
3. Держава у геополітичних побудовах Рудольфа Челлена.
4. Квазінаукові конструкції Карла Гаусгофера.
5. Функціональна теорія держави Річарда Гартшорна.
6. Глобальні геополітичні та геостратегічні концепції. Концепція Альфреда Мегана.
7. Гіпотеза «світового острова» Гелфорда Маккіндера.
8. Концепція «Євразійського узбіччя» Ніколаса Спайкмена.
9. Цивілізаційна концепція Семюела Хантінгтона.
10. Концепція «Великої шахівниці» Збігнєва Бжезінського.
11. Американські геополітичні та геостратегічні доктрини. Доктрина Монро.
12. Американські доктрини другої половини ХХ ст.
13. Євразійська доктрина. Правозахисна доктрина.
14. Геополітичні концепції та доктрини України. «Східна» (промосковська) доктрина. «Західна» геополітична доктрина.
15. Балтійсько-чорноморська доктрина С. Рудницького. Південна, чорноморська доктрина Юрія Липи.

Література

1. *Шаблій О. І.* Основи суспільної географії: підручник / О. І. Шаблій. [2-ге вид.]. Львів : Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2012. С. 231 – 260.

Семінарське заняття 12. Методи дослідження.

Запитання семінарського заняття

1. Система методів суспільної географії за проф. О. Шаблієм.
2. Філософський метод. Парні філософські категорії.
3. Загальнонаукові методи.
4. Традиційні загальнонаукові методи.
5. Модерні загальнонаукові методи (метод моделювання, метод формалізації).
6. Системний підхід (системний аналіз і синтез).
7. Метод ідеалізації.
8. Конкретнонаукові методи. Міждисциплінарні методи. Метод польових досліджень (МПД) і дистанційні методи.
9. Картографічний метод, метод аналізу аналогових ареалів (метод ААА), балансовий метод.
10. Спеціальні методи. Галузевий і міжгалузевий методи. Метод економічного і соціально-економічного (суспільно-географічного) районування.

Література

1. Шаблій О. І. Основи суспільної географії: підручник / О. І. Шаблій. [2-ге вид.]. Львів : Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2012. С. 262 – 283.

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Підготовка до семінарських занять	40
2	Опрацювання питання лекції з рекомендованої літератури	20
3	Підготовка до письмових опитувань за темами змістовного модуля	10
4	Загалом	70

Питання до змістового модуля.

1. Об'єкт дослідження СГ. Підходи до розуміння загального об'єкта СГ.
2. Геосферний та формаційний підходи до розуміння об'єкта СГ.

3. Цивілізаційний підхід до розуміння об'єкта СГ.
4. Діяльнісний підхід до розуміння об'єкта СГ.
5. Конкретні об'єкти дослідження СГ.
6. Предмет дослідження СГ.
7. Геопросторова (територіальна) організація суспільства: головні риси.
8. Зміст СГ.
9. Структура СГ (О. Шаблій).
10. Зв'язок СГ з іншими науками.
11. Поняття закону і закономірності науки.
12. Типи законів СГ за проф. О. Шаблієм.
13. Сутність генетичних законів СГ.
14. Сутність законів геопросторової структури.
15. Сутність закону територіальної відповідності.
16. Глобальні геополітичні і геостратегічні концепції. Їхня сутність.
17. Економічна географія – підсистема суспільної географії.
18. Терміни, поняття, поняттєво-термінологічні системи.
19. Головне поняття СГ.
20. Поняття географічного положення його види.
21. Сутність поняття наукова теорія і наукова концепція.
22. Суспільно-географічна регіоналізація. Її ознаки.
23. Процеси територіальної диференціації.
24. Періодизація розвитку СГ.
25. Три джерела і три головні напрямки розвитку СГ.
26. Риси давньогрецького та римського періодів розвитку СГ.
27. Внесок у СГ арабських вчених (IX–XIV ст.).
28. Особливості нового періоду розвитку СГ.
29. Німецька школа у новітньому періоді розвитку СГ.
30. Особливості новітнього періоду розвитку СГ.
31. С. Рудницький (1877–1937) – фундатор модерної української географії. 32. В. Кубійович (1900–1985). Його внесок у СГ.
33. Французька школа у новітній період розвитку СГ.

34. Географія населення (демогеографія) – підсистема суспільної географії.
35. Сутність поняття географічний детермінізм. Назвіть приклади його прояву.
36. Геодемосоціальні теорії і концепції. Їхня сутність.
37. Сутність поняття економічний детермінізм. Назвіть приклади його прояву.
38. Теорії штандорту Й. Тюнена і А. Вебера.
39. Політична географія – підсистема суспільної географії.
40. Концепція опорного каркаса розселення.
41. Особливості новітнього періоду розвитку СГ.
42. Епоха Великих географічних відкриттів.
43. В. Садовський (1886–1947) і його внесок у СГ.
44. Теорія систем розселення.
45. Типізація і класифікація держав.
46. Структура територіальних комплексів.
47. Теорія держави Фрідріха Ратцеля.
48. Поняття запозичені у СГ з інших наук.
49. Функції території.
50. Сутність поняття державна територія.
51. Сутність поняття національна (етнічна) територія.
52. Сутність поняття географічне положення.
53. Сутність понять «регіон», «регіоналізм», «регіоналізація».
54. Регіоналістика – міждисциплінарна наука, що вивчає регіони та об'єктивні процеси регіоналізації (географічної, політичної, економічної, культурної).
55. Просторове планування та сталий розвиток території.
56. Соціальна географія – підсистема суспільної географії.
57. Комбінована (матрична) класифікація природних ресурсів (О. Шаблій, 2002).
58. Соціальні властивості території.
59. Сучасні наукові центри розвитку СГ в Україні.
60. Сутність поняття науковий закон, закономірність.
61. Метод наукового пізнання. Підходи до розуміння.
62. Групи методів дослідження у СГ.
63. Сутність конкретнонаукових методів дослідження у СГ.

64. Сутність картографічного методу дослідження. Важливість його використання у СГ.
65. Поняття економічного (економіко-географічного) району.
66. Модерні загальнонаукові методи.
67. Спеціальні конкретнонаукові методи.
68. Загальні риси організаційної теорії держави Ф. Ратцеля.
69. Природні та суспільні властивості території.
70. Економічні властивості території.
71. Традиційні загальнонаукові методи.
72. Цивілізаційна концепція Семюела Гантінгтона.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ)

Методичні вказівки до оформлення ІНДЗ.

1. Творча робота виконується на стандартних листках формату А-4, чорнилом одного кольору (синє або чорне). Поля: зверху, знизу – 2 см, зліва – 3 см, справа – 1,5 см.
2. Кожен розділ розпочинається з нової сторінки. Новий підрозділ продовжується на тій сторінці на якій завершився попередній.
3. Назва підрозділу чи розділу в тексті має відповідати його ж назві в змісті. Слід дотримуватися й специфіки шрифтового оформлення (розмір шрифту, курсив, підкреслення тощо).
4. Коли здійснюється написання нового розділу з нової сторінки, то спочатку переписують загальну назву розділу, а під ним розписують назву першого підрозділу. В подальшому переписують із змісту лише назву підрозділів й наповнюють їх відповідним текстом.
5. Між назвою розділу (підрозділу) та основного тексту повинен бути відступ в один рядок, натомість як між назвою розділу та підрозділу відступ необов'язковий.
6. Нумерація сторінок творчої роботи є наскрізною. Розпочинають з титульної сторінки, яку рахують, але номер сторінки на ній не ставлять, це ж стосується й “Змісту”. З “Вступу” вже ставлять номер сторінки (переважно це 3–4 номер сторінки в залежності від кількості сторінок на які розтягнувся “Зміст”). Якщо в тексті творчої роботи є вклинення картосхем, зарисовок, які займають цілу сторінку, то вони також рахуються й їм присвоюється той номер сторінки, де вони розташовуються за текстом реферату. Нумерація сторінок здійснюється внизу справа або зверху справа.
7. У „Змісті” творчої роботи в кінці кожного підрозділу проставляється номер сторінки на якому він розпочинається.
8. Кожен розділ завершується коротким висновком.
9. Загальний висновок повинен наскрізно відобразити зміст роботи, відповідаючи назві теми самостійної роботи чи індивідуального завдання.
10. Посилання на джерела та використану літературу подавати по ходу висвітлення питання з вказівкою їх номера та сторінки, наприклад [1, с. 10–11] і т. д.
11. Оформлення джерел та літератури, здійснювати відповідно до затверджених вимог. Поточний контроль здійснюється під час семінарських і практичних занять. Він включає оцінювання підготовленого семінарського заняття, виконаної практичної роботи, написаного реферату та оцінку за

письмове опитування. Студенти, які не добрали 1 або 2 бали до вищої оцінки, мають право на додаткове опитування.

12. ІНДЗ виконують упродовж навчального семестру і задають на перевірку лекторові до 1 травня поточного навчального року.

Критерії оцінювання ІНДЗ

Критерій оцінювання	Кількість балів
Розкриття змісту теми дослідження	6
Виконання авторських карт, рисунків, блок-діаграм, проведення соціологічних досліджень тощо	6
Додаткові авторські ілюстрації (фотографії)	2
Науковість (з акцентом на географічну складову), стилістична грамотність, логічність, лаконічність подання інформації	4
Акуратність виконання схем, таблиць, текстового оформлення	2
Загалом	20

Тематика ІНДЗ:

1. Поняття про форми геопросторової організації суспільства
2. Гуманізація та екологізація СГ.
3. Концепція сталого розвитку у СГ.
4. Поняття державного кордону у СГ.
5. Терміни і поняттєво-термінні системи у СГ.
6. Держава (країна) як головна форма геопросторової організації суспільства.
7. Чинники формування суспільно-географічних районів.
8. Підходи до визначення головної категорії СГ.
9. Німецька суспільно-географічна школа.
10. Французька суспільно-географічна школа.
11. Англо-американська суспільно-географічна школа.
12. Хорологічна школа в СГ.
13. Внесок у СГ акад. К. Воблого.
14. Роль акад. М. Грушевського у розвитку української суспільної географії.
15. Штандортні теорії у суспільній географії.
16. Цивілізаційний та формаційний підхід у СГ.

17. Галузеве та інтегральне районування.
18. Суспільно-географічні територіальні процеси.
19. Закон географічного поділу праці.
20. Внесок у СГ П. Чубинського.
21. Арабська географія VIII – XIV ст.
22. Принципи державотворення (за акад. С. Рудницьким).
23. Три генетичні джерела сучасної суспільної географії.
24. Економіко-географічний напрямок у СГ.
25. Антропогеографічний напрямок у СГ.
26. Формально-теоретичний напрямок у СГ.
27. Категорія “території” в СГ.
28. Теорія “полюсів зростання”.
29. Розвиток СГ у Стародавній Греції.
30. Розвиток СГ у Давньому Римі.
31. Природно-ресурсний фактор у територіальній організації суспільства.
32. Територіально-виробничий і територіально-господарський комплекси.
33. Поняття про природне, географічне та навколишнє середовище.
34. Класичний період розвитку СГ.
35. Новий період розвитку СГ.
36. Новітній період розвитку СГ.
37. Академік С. Рудницький як основоположник української географії.
38. Економічний район як форма територіальної організації господарства.
39. Поняття про потенціал території.
40. Класифікація природних ресурсів.
41. Система методів дослідження у СГ.
42. Внесок О. Степанів у СГ.
43. Поняття про закони та закономірності у СГ.
44. Сучасні наукові суспільно-географічні осередки в Україні.
45. Функції СГ.
46. Поняття про національний комплекс.

47. Відомості про Україну періоду Русі-України.
48. Внесок проф. В. Кубійовича у СГ України.
49. Внесок проф. А. Синявського у СГ України.
50. Внесок проф. В. Садовського у СГ України.
51. Внесок В. Матвієнка-Гарнаги у СГ.
52. Внесок у СГ українських вчених у ХХ ст.
53. Поняття про системи розселення.
54. Обсяг і зміст поняття у науці, зокрема у СГ.
55. Поняття про географічне положення.
56. Симплекси як форма геопросторової організації.
57. Концепція опорного каркаса розселення.
58. Властивості території.
59. Національна територія як категорія СГ.
60. Поняття про світове господарства.
61. Поняття про національне господарство.
62. Особливості формування суспільно-географічної термінології.
63. Теорія центральних місць В. Кристаллера.
64. Соціальні функції території.
65. Спеціальні методи дослідження у СГ.
66. Закон геопросторової інтеграції праці.
67. Загальнонаукові методи у СГ.
68. Сучасне розуміння предмета СГ.
69. Політичні та інформаційні функції території.
70. Балансовий метод у СГ.
71. Метод геоінформаційних систем у СГ.
72. Економічний детермінізм у СГ.
73. Географічний детермінізм у СГ.
74. Метричні характеристики території .
75. Внесок К. Ріттера у розвиток СГ.
76. Геосферний та діяльнісний підхід у СГ.

77. Картографічний метод у СГ.
78. Дистанційний метод у СГ.
79. Метод аналізу аналогових ареалів у СГ.
80. Метод польових досліджень у СГ.
81. Міждисциплінарні методи у СГ.
82. Закономірність геопросторової спеціалізації.
83. Закономірність геопросторової комплексності.
84. Підходи та методи оцінки природних ресурсів.
85. Державна територія як категорія СГ.
86. Сутність генетичних законів у СГ.
87. Сутність функціональних законів у СГ.
88. Сутність гравітаційних законів у СГ.
89. Кібернетичні закони у СГ.
90. Поняття про інтегральні системи розселення.
91. Географічні відомості у “Скіфії” Геродота.
92. Сучасне розуміння об’єкта СГ.
93. Сучасне розуміння предмета СГ.
94. Економічні та екологічні функції території.
95. Конкретно наукові методи в СГ.
96. Фактори територіальної організації виробництва
97. Системний підхід в СГ.
98. Поняття про енерговиробничий цикл.
99. Поняття про конкретні об’єкти дослідження у СГ.
100. Поняття про ментальні карти.
101. Геоекологічна концепція меж розвитку у СГ.
102. Геоекологічна концепція посибілізму у СГ.
103. Геоекологічна концепція пробабілізму у СГ.
104. Східна українська геополітична доктрина.
105. Балтійсько-Чорноморська доктрина С. Рудницького.
106. Внесок у СГ вчених – істориків.

107. Спеціальна регіоналізація території.
108. Географо-екологічні теорії та концепції в СГ.
109. Географо-економічні теорії та концепції в СГ.
110. Географо-демосоціальні теорії та концепції в СГ.
111. Географо-політичні теорії та концепції в СГ.

Тестові й описові завдання

I рівень

1. *Що таке об'єкт науки?*
  - 1) фрагмент реальності;
  - 2) фрагмент дійсності, на який спрямована її увага і який опосередкований системою понять, а також методами дослідження;
  - 3) фрагмент реальності, на який спрямована увага науки.

2. *Яка з цих форм геопросторової організації суспільства є регіональною?*
  - 1) економічний вузол;
  - 2) природно-господарська зона.

3. *До якої групи наукових суспільно-географічних дисциплін належить економічна географія?*
  - 1) основних;
  - 2) допоміжних;
  - 3) суміжних.

4. *Що розуміють під геосферним підходом до розуміння СГ?*
  - 1) дослідження сфер суспільної життєдіяльності;
  - 2) дослідження єдності продуктивних сил і виробничих відносин;
  - 3) дослідження цивілізацій, як фрагментів людського суспільства;
  - 4) дослідження людини у СГ за допомогою поняття життєдіяльності;
  - 5) дослідження людини у СГ як соціального елемента біосфери;
  - 6) дослідження людини у СГ як носія розуму у біосфері.

5. *Яка з цих проблем належить до методологічних у СГ?*
  - 1) проблема простору і часу;
  - 2) проблеми теорії СГ;
  - 3) проблеми методів СГ.

6. *Що таке термін науки (одним реченням)?*

7. *Якою державою є Україна?*
  - 1) федеративною;
  - 2) унітарною.

8. *До якого типу законів СГ відносяться кібернетичні закони?*
  - 1) функціональних;
  - 2) генетичних;
  - 3) структурних.

9. *До якої групи теорій належить теорія центральних місць?*
  - 1) геополітичних;
  - 2) гео економічних;
  - 3) гео екологічних;

4) геодемосоціальних.

10. Назвати три вимоги до підприємства-урухомлювача в теорії “полюсів зростання”.

11. Що є загальним об’єктом дослідження СГ?

- 1) форма руху матерії;
- 2) окрема галузь господарства;
- 3) суспільство і його окремі компоненти.

12. Яка з цих форм геопросторової організації суспільства є локальною?

1. економічний вузол;
2. природно-господарська зона.

13. До якої групи наукових суспільно-географічних дисциплін належить політична географія?

- 1) основних;
- 2) допоміжних;
- 3) суміжних.

14. До якого напрямку СГ належить географія населення?

- 1) економічного;
- 2) формально-теоретичного;
- 3) демосоціального.

15. Яка з цих проблем належить до теоретико-концептуальних з СГ?

- 1) проблема простору і часу;
- 2) проблеми теорії СГ;
- 3) проблеми методів СГ.

16. Що таке обсяг поняття (одним реченням)?

17. До яких ресурсів належать пісковики?

1. енергетичних;
2. хімічних;
3. будівельних.

18. До якого типу законів відноситься закон, описаний формулою $N_j = C \cdot j^{-a}$, де N_j – людність (гіпотетична) j -го міста, C – обчислена теоретична людність першого міста системи, a – тангенс кута прямої з віссю абсцис?

1. генетичних;
2. функціональних;
3. відповідності.

19. До якої групи теорій належить теорія системи розселення?

- 1) геополітичних;

- 2) геоекономічних;
- 3) геоекологічних;
- 4) геодемосоціальних.

20. Які з цих регіоналізацій не належать до інтегральної регіоналізації?

- 1) промислова;
- 2) економічна;
- 3) політична.

21. Що передбачає геосферний підхід до розуміння об'єкта СГ?

- 1) дослідження трудової життєдіяльності людини;
- 2) дослідження природних сфер Землі;
- 3) дослідження сфер суспільної життєдіяльності людини.

22. Яка з названих форм геопросторової організації суспільства є інтегральною?

- 1) суспільно-географічний комплекс;
- 2) промисловий район.

23. До якої групи наукових суспільно-географічних дисциплін належить соціальна географія?

- 1) основних;
- 2) допоміжних;
- 3) суміжних.

24. До якого напрямку СГ належить теорія комерційної географії?

- 1) економічного;
- 2) формально-теоретичного;
- 3) демосоціального.

25. Яка із цих проблем не належить до методичних у СГ?

- 1) проблема простору і часу;
- 2) проблеми теорії СГ;
- 3) проблеми методів СГ.

26. Що таке зміст поняття (одним реченням)?

27. Чи належать інформаційні ресурси довкілля до природних ресурсів території?

- 1) так;
- 2) ні.

28. До якого типу законів СГ відносяться закони гравітації?

- 1) функціональних;
- 2) генетичних;
- 3) структурних.

29. До якої групи теорій належить теорія бігейвіоризму?

- 1) геополітичних;
- 2) гео економічних;
- 3) гео екологічних;
- 4) гео демосоціальних.

30. Кому належить таке визначення економічного району: “Під економічним районом слід розуміти певну відмежовану територію, на якій господарське життя в цілому, чи певна група господарських явищ пов’язана певною закономірністю”?

- 1) П. Алампієву;
- 2) В. Садовському;
- 3) А. Синявському.

31. Що таке трудова життєдіяльність людини?

- 1) фізична і духовна праця;
- 2) процес розселення людського суспільства;
- 3) народження і виховання дітей.

32. Яка з названих форм геопросторової організації суспільства є компонентною?

- 1) суспільно-географічний комплекс;
- 2) промисловий район.

33. До якої групи наукових суспільно-географічних дисциплін належить географія населення?

- 1) основних;
- 2) допоміжних;
- 3) суміжних.

34. До якого напрямку СГ належить географія розселення?

- 1) економічного;
- 2) формально-теоретичного;
- 3) демосоціального.

35. До яких проблем належать проблеми простору часу у СГ?

- 1) теоретичних;
- 2) методичних;
- 3) метатеоретичних.

36. Природні ресурси належать до:

- 1) вичерпних;
- 2) невичерпних.

36. До якого типу законів відноситься закон решіток Кристаллера?

- 1) структурних;
- 2) генетичних;
- 3) функціональних.

37. Сформулюйте одним реченням закон співвідношення між обсягом і змістом поняття.

38. До якої групи теорій належить теорія дифузії інновацій?

- 1) геополітичних;
- 2) геоекономічних;
- 3) геоекологічних;
- 4) геодемосоціальних.

39. Кому належить таке визначення економічного району: “економічний район – це географічно цілісна територіальна частина народного господарства, яка має виробничу спеціалізацію, характеризується тісними внутрішніми зв’язками і пов’язана з іншими частинами територіальним поділом праці”?

- 1) В. Садовському;
- 2) А. Синявському.

40. Що таке екзистенціальна життєдіяльність людини?

- 1) фізична і духовна праця;
- 2) процес розселення людей;
- 3) народження і виховання дітей.

41. Чи територіальний агропромисловий комплекс належить до конкретних об’єктів дослідження СГ?

- 1) так;
- 2) ні.

43. До якого напрямку СГ належить соціальна географія?

- 1) економічного;
- 2) формально-теоретичного;
- 3) демосоціального.

44. До яких проблем належать гносеологічні проблеми СГ?

- 1) теоретичних;
- 2) методологічних;
- 3) метатеоретичних.

45. Що таке поняттєво-термінологічна система (одне речення)?

46. Назвіть три принципи державотворення за С. Рудницьким?

47. Назвіть чотири групи суспільно-географічних теорій і концепцій?

48. До якої групи теорій належить теорія штандорту?

- 1) геополітичних;
- 2) геоекономічних;
- 3) геоекологічних;

4) геодемосоціальних.

49. До якої групи загальнонаукових методів належить системний метод?

- 1) традиційних;
- 2) сучасних.

50. Які з названих трьох функцій території належать до економічних?

- 1) промислові;
- 2) рекреаційні;
- 3) споживальні.

51. Що таке соціоприродна життєдіяльність людини?

- 1) фізична і духовна праця;
- 2) процес розселення людського суспільства;
- 3) взаємодія людини з природою на організаційному, популяційному і соціальному рівнях.

52. Чи економічний вузол належить до конкретних об'єктів дослідження СГ?

- 1) так;
- 2) ні.

53. До якого напрямку СГ належить теорія центральних місць?

1. економічного;
2. формально-теоретичного;
3. демосоціального.

54. До яких проблем належать проблеми законів і закономірностей у СГ?

- 1) проблема простору і часу;
- 2) проблеми теорії СГ;
- 3) проблеми методів СГ.

55. З якої мови запозичено поняття і термін "штандорт"?

1. французької;
2. німецької;
3. англійської.

56. Дати дефініцію (визначення) географічного положення (одним реченням).

57. Назвіть три-чотири геоекологічних теорій і концепцій?

58. До якої групи теорій належить теорія полюсів зростання?

1. геополітичних;
2. геоекономічних;
3. геоекологічних;
4. геодемосоціальних.

59. До якої групи загальнонаукових методів належить метод формалізації?

1. традиційних;
2. модерних.

60. Які з названих трьох функцій території належать до економічних?

1. промислові;
2. рекреаційні;
3. споживальні.

61. Що таке відтворювальна життєдіяльність людини?

1. переміщення людей між поселеннями;
2. народжування і виховання дітей;
3. народжування і виховання дітей, відтворення фізичного та інтелектуального потенціалу людей.

62. До якої групи наукових суспільно-географічних дисциплін належить історія географії?

1. основних;
2. допоміжних;
3. суміжних.

63. До яких проблем належать проблеми теорій і концепцій у СГ?

1. проблема простору і часу;
2. проблеми теорії СГ;
3. проблеми методів СГ.

64. З якої мови запозичено поняття і термін “економічна географія”?

1. грецької;
2. латинської;
3. польської.

65. Дайте визначення поняття “природні умови” (одним реченням).

66. До якої групи конкретнонаукових методів належить картографічний метод?

- а) міждисциплінарних;
- б) спеціальних.

67. До якої групи теорій належить теорія регіоналізації?

- а) геополітичних;
- б) гео економічних;
- в) гео екологічних;
- г) геодемосоціальних.

68. Що таке метод наукового дослідження? (дати визначення одним реченням).

69. Які з даних характеристик території належать до геопросторових процесів?

- а) симплефікації;
- б) науково-технічна;
- в) природно-ресурсний потенціал.

70. Що таке біосфера (за В. Вернадським)?

- 1. сфера актуально живих організмів;
- 2. сфера розуму;
- 3. сфера живих і вимерлих організмів разом з умовами їх існування.

71. До якої групи наукових суспільно-географічних дисциплін належить геополітика?

- 1. основних;
- 2. допоміжних;
- 3. суміжних.

72. До яких проблем належать проблеми структури СГ?

- 1. проблема простору і часу;
- 2. проблеми метатеорії СГ;
- 3. проблеми методів СГ.

73. Назвіть три-чотири економгеографічних теорій і концепцій?

74. До якої групи теорій належить теорія територіального комплексування?

- 1. геополітичних;
- 2. геоекономічних;
- 3. геоекологічних;
- 4. геодемосоціальних.

75. Хто автор книги “Велика шахівниця”?

- 1. Н. Спайкмен;
- 2. З. Бзежінський;
- 3. С. Рудницький.

76. Назвати три великих групи методів наукового дослідження.

77. До якої групи конкретнонаукових методів належить метод польових досліджень?

- а) міждисциплінарних;
- б) спеціальних.

78. Яке з цих понять ширше за обсягом: “поселення” чи “міське поселення”?

- а) перше;
- б) друге.

79. Що таке ноосфера?

- а) сфера актуально живих організмів;
- б) сфера розуму;

в) сфера живих і вимерлих організмів разом з умовами їх існування.

80. До якої групи наукових суспільно-географічних дисциплін належать математичні методи у суспільній географії?

- а) основних;
- б) допоміжних;
- в) суміжних.

83. До яких проблем належать проблеми зв'язків СГ з іншими науками?

- 1. проблема простору і часу;
- 2. проблеми метатеорії СГ;
- 3. проблеми методів СГ.

84. До якої групи характеристик території відносяться її географічне положення?

- а) властивостей;
- б) відношень;
- в) процесів.

85. Назвіть три-чотири політико-географічних теорії і концепції?

86. До якої групи теорій належить теорія світового острова і гартленду?

- а) геополітичних;
- б) геоекономічних;
- в) геоекологічних;
- г) геодемосоціальних.

87. Яка з названих систем розселення є регіональною?

- а) кущова;
- б) низових адміністративних районів;
- в) обласна.

88. До якої великої групи методів належить метод польових досліджень?

- а) філософських;
- б) загальнонаукових;
- в) конкретнонаукових.

89. До якої групи конкретнонаукових методів належить метод енерговиробничих циклів?

- а) міждисциплінарних;
- б) спеціальних.

90. Яка з цих галузей характеризує спеціалізацію району, якщо перша і друга виробляє по 20% його продукції, але перша вивозить 75% виробітку, а друга – 8%?

- а) перша;
- б) друга.

91. *Що є предметом дослідження СГ?*

1. земна поверхня;
2. геопросторова організація суспільства в цілому і його окремих частин;
3. взаєморозташування об'єктів на земній поверхні.

92. *Якими зв'язками найтісніше пов'язана СГ із фізичною географією?*

1. спільним об'єктом дослідження;
2. генетичними;
3. методичними.

93. *До яких проблем належать проблеми предмета дослідження СГ?*

1. проблема простору і часу;
2. проблеми метатеорії СГ;
3. проблеми методів СГ.

94. *Яке з названих понять є головним у суспільній географії?*

1. країна;
2. суспільно-географічний район;
3. геопросторова організація суспільства.

95. *До якої групи теорій належить теорія природно-ресурсних циклів?*

1. геоекологічних;
2. геополітичних;
3. геоекономічних.

96. *До якої групи теорій належить теорія євразійського узбіччя?*

1. геополітичних;
2. геоекономічних;
3. геоекологічних;
4. геодемосоціальних.

97. *Яка з названих систем розселення не є локальною?*

1. кушова;
2. низових адміністративних районів;
3. обласна.

98. *До якої великої групи методів належить метод спостереження?*

1. філософських;
2. загальнонаукових;
3. конкретнонаукових.

99. *До якої групи конкретнонаукових методів належить дистанційний метод?*

1. міждисциплінарних;
2. спеціальних.

100. *Яке з цих понять ширше за змістом: “територіальна організація суспільства” чи “розміщення продуктивних сил”?*

1. перше;
2. друге.

101. *Чи є взаєморозташування об’єктів суспільної природи на земній поверхні однією із сторін предмету СГ?*

1. так;
2. ні.

102. Яка з функцій СГ є прикладною?

- а) теоретична;
- б) конструктивна;
- в) освітня.

103. До яких проблем належить зміст СГ?

1. проблема простору і часу;
2. проблеми метатеорії СГ;
3. проблеми методів СГ.

104. До якої групи характеристик території відносяться її диференціація та інтеграція?

1. властивостей;
2. відношень;
3. процесів.

105. До якої групи теорій належить теорія сталого розвитку?

- а) геополітичних;
- б) геоекономічних;
- в) геоecологічних;
- г) геодемосоціальних.

106. До якої групи теорій належить теорія “великої шахівниці”?

- а) геополітичних;
- б) геоекономічних;
- в) геоecологічних;
- г) геодемосоціальних.

107. До якої великої групи методів належить методи аналізу і синтезу?

- а) філософських;
- б) загальнонаукових;
- в) конкретнонаукових.

108. До якої групи конкретнонаукових методів належить метод районування?

- а) міждисциплінарних;
- б) спеціальних.

109. Яке з цих понять ширше за обсягом: “територіальна організація суспільства” чи “розміщення продуктивних сил”?

- а) перше;
- б) друге.

110. Чи є наявність просторових зв'язків між розташованими на земній поверхні об'єктів однією із сторін предмету СГ?

- а) так;
- б) ні.

112. До яких проблем належить проблема конкретних об'єктів дослідження у СГ?

1. проблема простору і часу;
2. проблеми метатеорії СГ;
3. проблеми методів СГ.

113. Який учений вважав, що економічний район – це відмежована територія, на якій господарське життя пов'язане певною закономірністю?

- а) М. Яснопольський;
- б) В. Геринович;
- в) В. Садовський.

114. До яких з рис території відноситься її геопросторова інтеграція?

1. до територіальної організації;
2. до географічного потенціалу території.

115. Хто розробив теорію функціональної держави?

1. Г. Маккіндер;
2. Н. Спайкмен;
3. Р. Гартшорн;
4. К. Гаусгофер.

116. Яка з цих систем розселення не є регіональною?

1. міжобласна;
2. обласна;
3. адміністративних районів.

117. Що таке науковий закон (одним реченням)?

118. До якої теорії штандарту належить чинник вартості землі?

1. сільськогосподарської;
2. промислової.

119. Коли сальдо міграції є негативним?

1. еміграція перевищує імміграцію;
2. імміграція перевищує еміграцію.

120. Скільки поселень обслуговує одне центральне місце, якщо число k дорівнює 7, і це місце знаходиться на 3-му ступені ієрархії?

121. Чи є формування територіальних суспільних утворень на земній поверхні однією із сторін предмету СГ?

1. так;
2. ні.

122. До яких проблем належить проблема дослідження функцій СГ?

- 1) проблема простору і часу;
- 2) проблеми метатеорії СГ;
- 3) проблеми методів СГ.

123. Яка з цих проблем належить до методологічних у СГ?

1. проблема простору і часу;
2. проблеми теорії СГ;
3. проблеми методів СГ.

124. Відновлювальні природні ресурси належать до:

1. вичерпних;
2. невичерпних.

125. Хто розробив теорію світового острова?

1. Г. Маккіндер;
2. Н. Спайкмен;
3. Р. Гартшорн;
4. К. Гаусгофер.

126. Хто автор теорії бігейвіоризму?

1. Д. Медоуз;
2. Т. Гегерstrand;
3. П. Відаль.

127. Назвіть чотири типи законів СГ.

128. Кому належить найбільший внесок у теорію географічного детермінізму?

1. Ш. Л. Монтеस्क'є;
2. В. Кубійовичу;
3. О. Степанів.

129. За якою ознакою виділяються унітарні і федеративні держави?

1. формою державного устрою;
2. формою державного правління.

130. Які з цих регіоналізацій не належать до інтегральної регіоналізації?

1. промислового;

2. економічна;
3. політична.

131. Чи є функціонування територіальних утворень (поєднань, структур) на земній поверхні однією із сторін предмету СГ?

1. так;
2. ні.

132. Яка з цих проблем належить до теоретико-концептуальних з СГ?

- 1) проблема простору і часу;
- 2) проблеми теорії СГ;
- 3) проблеми методів СГ.

133. До яких проблем належить проблема дослідження функцій СГ?

1. проблема простору і часу;
2. проблеми метатеорії СГ;
3. проблеми методів СГ;

134. Хто розробив теорію великої шахівниці?

1. Г. Маккіндер;
2. З. Бжезінський;
3. Н. Спайкмен.

135. Хто автор теорії дифузії нововведень?

1. Д. Медоуз;
2. Т. Гегерstrand;
3. П. Відаль.

136. Кому належить теорія “теологічного детермінізму” у географії?

1. А. Гумбольдту;
2. К. Ріттеру;
3. Р. Ратцелю.

137. До якої групи конкретнонаукових методів належить метод аналізу аналогових ареалів?

1. міждисциплінарних;
2. спеціальних.

138. Яка з названих ознак не характеризує геопросторову організацію суспільства?

1. взаєморозташування суспільних об’єктів на земній поверхні;
2. розміщення природних територіальних систем і комплексів.

139. Що є онтологічним об’єктом дослідження СГ?

- 1) геопросторова організація суспільства;
- 2) суспільство;
- 3) суспільство і його компоненти.

140. Яка із цих проблем не належить до методичних у СГ?

1. проблема простору і часу;
2. проблеми теорії СГ;
3. проблеми методів СГ.

141. Назвіть дві-три класифікації природних ресурсів (одним реченням).

142. Хто розробив теорію євразійського узбіччя?

1. Г. Маккіндер;
2. З. Бжезінський;
3. Н. Спайкмен.

143. Хто автор теорії посібілізму?

- 1) Д. Медоуз;
- 2) Т. Гегерстранд;
- 3) П. Відаль.

144. До якої великої групи методів належить методи індукції і дедукції?

1. філософських;
2. загальнонаукових;
3. конкретнонаукових.

145. Сутність доктрини Монро (одним реченням).

146. За якою ознакою виділяються республіки і монархії?

1. формою державного устрою;
2. формою державного правління.

147. Кому належить п'ятичленна регіоналізація України?

1. В. Садовському;
2. В. Кубійовичу;
3. К. Воблomu.

148. Що є конкретними об'єктами дослідження СГ?

1. форми геопросторової організації суспільства;
2. етапи розвитку суспільства;
3. космічні апарати.

149. До яких проблем належать проблеми простору часу у СГ?

- 1) теоретичних;
- 2) методичних;
- 3) метатеоретичних.

150. Які з цих проблем належать до мета теоретичних у СГ?

- 1) законів і закономірностей;
- 2) структури і зв'язків науки;

3) загальнонаукових методів дослідження.

151. *Що таке суспільно-географічний симплекс (одним реченням)?*

152. *Хто є автором організменної теорії держави?*

1. Ф. Ратцель;
2. Г. Маккіндер;
3. З. Бжезінський.

153. *Хто автор теорії “полюсів зростання”?*

1. Т. Гетерстранд;
2. Ф. Перро;
3. П. Відаль.

154. *До якого типу законів відноситься закон територіального поділу праці?*

- 1) структури;
- 2) генетичних;
- 3) функціональних.

155. *Назвіть три найвизначніші постаті в українській суспільній географії першої половини ХХ ст.?*

1. О. Степанів;
2. С. Рудницький;
3. В. Кубійович;
4. А. Синявський.

156. *Яка найбільш економна гратка у теорії центральних міст Кристаллера?*

1. чотирикутник;
2. п'ятикутник;
3. шестикутник.

157. *Яке перше кільце у спеціалізації сільського господарства за Й. Тюненом?*

1. лісовиробне;
2. трипільного зернового господарства;
3. городництва і молочного господарства.

158. *Чи територія держави належить до конкретних об'єктів дослідження СГ?*

1. так;
2. ні.

159. *Що є онтологічним об'єктом дослідження СГ?*

- 1) геопросторова організація суспільства;
- 2) суспільство;
- 3) суспільство і його компоненти.

160. *До яких проблем належать гносеологічні проблеми СГ?*

- 1) теоретичних;

- 2) методологічних;
- 3) мета теоретичних.

161. Дайте визначення територіального поєднання природних ресурсів (одним реченням).

162. Хто автор Балтійсько-Чорноморської доктрини?

1. Ю. Липа;
2. С. Рудницький;
3. З. Бжезінський.

163. До якого типу законів відноситься закон територіальної інтеграції праці?

1. структури;
2. генетичних;
3. функціональних.

164. Кому належить праця “Українська справа зі становища політичної географії”?

1. В. Кубійовичу;
2. С. Рудницькому;
3. А. Синявському.

165. Яке третє кільце у спеціалізації сільського господарства за Й. Тюненом?

1. трипільного зернового господарства;
2. шестипільне землеробство і стійлове скотарство;
3. екстенсивне тваринництво.

166. Чи територія економічного району належить до конкретних об’єктів дослідження СГ?

1. так;
2. ні.

167. До яких проблем належать проблеми законів і закономірностей у СГ?

- а) проблема простору і часу;
- б) проблеми теорії СГ;
- в) проблеми методів СГ.

168. До яких проблем належить проблема дослідження функцій СГ?

1. проблема простору і часу;
2. проблеми метатеорії СГ;
3. проблеми методів СГ.

169. Який термін є більш правильним?

1. народне господарство;
2. національний комплекс.

170. Хто вперше вжив термін геополітика?

1. Р. Челлен;
2. С. Рудницький;
3. Г. Маккіндер.

171. Скільки суспільно-географічних районів в Україні виділив проф. О. Шаблій?

1. чотири;
2. шість;
3. вісім.

172. До якого типу законів відноситься закон кілець Тюнена?

1. структурних;
2. генетичних;
3. функціональних.

173. Коли сальдо міграції є позитивним?

1. еміграція перевищує імміграцію;
2. імміграція перевищує еміграцію.

174. Що розуміють під формаційним підходом до розуміння СГ?

1. дослідження сфер суспільної життєдіяльності;
2. дослідження єдності продуктивних сил і виробничих відносин;
3. дослідження цивілізацій, як фрагментів людського суспільства;
4. дослідження людини у СГ за допомогою поняття життєдіяльності;
5. дослідження людини у СГ як соціального елементу біосфери;
6. дослідження людини у СГ як носія розуму у біосфері.

175. Чи територія територіальної системи розселення належить до конкретних об'єктів дослідження СГ?

1. так;
2. ні.

176. До яких проблем належить проблема конкретних об'єктів дослідження у СГ?

- 1) проблема простору і часу;
- 2) проблеми метатеорії СГ;
- 3) проблеми методів СГ.

177. До яких проблем належать гносеологічні проблеми СГ?

- 1) теоретичних;
- 2) методологічних;
- 3) метатеоретичних.

178. Якою міжнародною організацією є Європейський Союз?

- 1) регіональною;
- 2) глобальною.

179. Назвати три складові частини геополітики за Р. Челленом?

180. Скільки економічних районів виділяє в Україні проф. Ф. Заставний?

1. сім;
2. дев'ять;
3. три.

181. Хто автор сільськогосподарської теорії штандорту?

1. А. Вебер;
2. Й. Тюнен;
3. А. Льош.

182. До якої великої групи методів належить методи порівняння і аналогії?

1. філософських;
2. загальнонаукових;
3. конкретнонаукових.

183. Які з даних характеристик території належать до геопросторових процесів?

1. симплефікації;
2. науково-технічна;
3. природно-ресурсний потенціал.

184. Що розуміють під діяльнісним підходом до розуміння СГ?

1. дослідження сфер суспільної життєдіяльності;
2. дослідження єдності продуктивних сил і виробничих відносин;
3. дослідження цивілізацій, як фрагментів людського суспільства;
4. дослідження людини у СГ за допомогою поняття життєдіяльності;
5. дослідження людини у СГ як соціального елемента біосфери;
6. дослідження людини у СГ як носія розуму у біосфері.

185. Чи територіальний соціально-економічний комплекс належить до конкретних об'єктів дослідження СГ?

1. так;
2. ні.

186. До яких проблем належать проблеми законів і закономірностей у СГ?

1. проблема простору і часу;
2. проблеми теорії СГ;
3. проблеми методів СГ.

187. Дайте дефініцію (визначення) клітини наукового знання – поняття (одним реченням).

188. Що таке урбанізація території (одним реченням)?

189. Кому з геополітиків належить фраза: “Народ без простору на Заході і простір без народу на Сході”?

1. К. Гаусгоферу;
2. Г. Маккіндеру;
3. Г. Челлену.

190. Назвіть дві головних риси територіальної комплексності?

191. Хто автор промислової теорії штандорту?

1. А. Вебер;
2. Й. Тюнен;
3. А. Льош.

192. До якої групи загальнонаукових методів належить метод моделювання?

1. традиційних;
2. сучасних.

193. Назвіть три-чотири географо-демосоціальних теорій і концепцій?

194. Що розуміють під екологічним підходом до розуміння СГ?

1. дослідження сфер суспільної життєдіяльності;
2. дослідження єдності продуктивних сил і виробничих відносин;
3. дослідження цивілізацій, як фрагментів людського суспільства;
4. дослідження людини у СГ за допомогою поняття життєдіяльності;
5. дослідження людини у СГ як соціального елемента біосфери;
6. дослідження людини у СГ як носія розуму у біосфері.

195. Що розуміють під ноосферним підходом до розуміння СГ?

1. дослідження сфер суспільної життєдіяльності;
2. дослідження єдності продуктивних сил і виробничих відносин;
3. дослідження цивілізацій, як фрагментів людського суспільства;
4. дослідження людини у СГ за допомогою поняття життєдіяльності;
5. дослідження людини у СГ як соціального елемента біосфери;
6. дослідження людини у СГ як носія розуму у біосфері.

196. До якого напрямку СГ належить теорія штандорту?

- а) економічного;
- б) формально-теоретичного;
- в) демосоціального.

197. До яких проблем належать проблеми структури СГ?

- 1) проблема простору і часу;
- 2) проблеми метатеорії СГ;
- 3) проблеми методів СГ.

198. Що таке демографічна ситуація (дати визначення одним реченням)?

199. Хто створив Чорноморську доктрину України?

1. Ю. Липа;

2. В. Кубійович;
3. В. Огоновський.

200. До якої регіоналізації відносяться виділення промислових районів:

1. інтегральної;
2. спеціальної.

201. До якої теорії штандорту належить фактор агломерації?

1. сільськогосподарської;
2. промислової.

207. До якої групи теорій належить теорія меж розвитку?

1. геополітичних;
2. гео економічних;
3. гео екологічних;
4. геодемосоціальних.

208. Яке друге кільце у спеціалізації сільського господарства за Й. Тюненом?

1. лісовиробне;
2. трипільного зернового господарства;
3. городництва і молочного господарства.

209. Що таке об'єкт науки?

- 1)фрагмент реальності;
- 2)фрагмент дійсності, на який спрямована її увага і який опосередкований системою понять, а також методами дослідження;
- 3)фрагмент реальності, на який спрямована увага науки.

210. Яка з цих форм геопросторової організації суспільства є регіональною?

1. економічний вузол;
2. природно-господарська зона.

211. До якої групи наукових суспільно-географічних дисциплін належить економічна географія?

1. основних;
2. допоміжних;
3. суміжних.

212. Що розуміють під геосферним підходом до розуміння СГ?

- 1)дослідження сфер суспільної життєдіяльності;
- 2)дослідження єдності продуктивних сил і виробничих відносин;
- 3) дослідження цивілізацій, як фрагментів людського суспільства;
- 4) дослідження людини у СГ за допомогою поняття життєдіяльності;
- 5) дослідження людини у СГ як соціального елемента біосфери;
- 6) дослідження людини у СГ як носія розуму у біосфері.

213. Яка з цих проблем належить до методологічних у СГ?

1. проблема простору і часу;
2. проблеми теорії СГ;
3. проблеми методів СГ.

214. Що таке термін науки (одним реченням)?

215. Якою державою є Україна?

- 1)федеративною;
- 2)унітарною.

216. До якого типу законів СГ відносяться кібернетичні закони?

- 1)функціональних;
- 2)генетичних;
- 3)структурних.

217. До якої групи теорій належить теорія центральних місць?

- 1)геополітичних;
- 2)геоекономічних;
- 3)геоекологічних;
- 4)геодемосоціальних.

218. Що таке соціоприродна життєдіяльність людини?

- 1)фізична і духовна праця;
- 2) процес розселення людського суспільства;
- 3) взаємодія людини з природою на організменному, популяційному і соціумному рівнях.

219. Чи економічний вузол належить до конкретних об'єктів дослідження СГ?

- 1) так;
- 2) ні.

220. До якого напрямку СГ належить теорія центральних місць?

- 1)економічного;
- 2)формально-теоретичного;
- 3)демосоціального.

221. До яких проблем належать проблеми законів і закономірностей у СГ?

- 1)проблема простору і часу;
- 2)проблеми теорії СГ;
- 3)проблеми методів СГ.

222. З якої мови запозичено поняття і термін "штандорт"?

- 1)французької;
- 2)німецької;
- 3)англійської.

223. Дати дефініцію (визначення) географічного положення (одним реченням).

224. Назвіть три-чотири геоекологічних теорій і концепцій?

225. До якої групи теорій належить теорія полюсів зростання?

- 1) геополітичних;
- 2) геоекономічних;
- 3) геоекологічних;
- 4) геодемосоціальних.

226. До якої групи загальнонаукових методів належить метод формалізації?

- 1) традиційних;
- 2) модерних.

227. Які з названих трьох функцій території належать до економічних?

- а) промислові;
- б) рекреаційні;
- в) споживальні.

228. Чи є наявність просторових зв'язків між розташованими на земній поверхні об'єктів однією із сторін предмету СГ?

- 1) так;
- 2) ні.

229. До яких проблем належить проблема конкретних об'єктів дослідження у СГ?

1. проблема простору і часу;
2. проблеми метатеорії СГ;
3. проблеми методів СГ.

230. Який учений вважав, що економічний район – це відмежована територія, на якій господарське життя пов'язане певною закономірністю?

1. М. Яснопольський;
2. В. Герінович;
3. В. Садовський;

231. До яких з рис території відноситься її геопросторова інтеграція?

1. до територіальної організації;
2. до географічного потенціалу території.

232. Хто розробив теорію функціональної держави?

1. Г. Маккіндер;
2. Н. Спайкмен;
3. Р. Гартшорн;
4. К. Гаусгофер.

233. Яка з цих систем розселення не є регіональною?

1. міжобласна;
2. обласна;
3. адміністративних районів.

234. До якої теорії штандорту належить чинник вартості землі?

- а) сільськогосподарської;
- б) промислової.

235. Коли сальдо міграції є негативним?

- а) еміграція перевищує імміграцію;
- б) імміграція перевищує еміграцію.

236. Чи територія економічного району належить до конкретних об'єктів дослідження СГ?

1. так;
2. ні.

237. До яких проблем належать проблеми законів і закономірностей у СГ?

- а) проблема простору і часу;
- б) проблеми теорії СГ;
- в) проблеми методів СГ.

238. До яких проблем належить проблема дослідження функцій СГ?

1. проблема простору і часу;
2. проблеми метатеорії СГ;
3. проблеми методів СГ.

239. Який термін є більш правильним?

1. народне господарство;
2. національний комплекс.

240. Хто вперше вжив термін геополітика?

1. Р. Челлен;
2. С. Рудницький;
3. Г. Маккіндер.

241. Скільки суспільно-географічних районів в Україні виділив проф. О. Шаблій?

1. чотири;
2. шість;
3. вісім.

242. До якого типу законів відноситься закон кілець Тюнена?

1. структурних;
2. генетичних;
3. функціональних.

243. Коли сальдо міграції є позитивним?

1. еміграція перевищує імміграцію;
2. імміграція перевищує еміграцію.

244. Що розуміють під формаційним підходом до розуміння СГ?

1. дослідження сфер суспільної життєдіяльності;
2. дослідження єдності продуктивних сил і виробничих відносин;
3. дослідження цивілізацій, як фрагментів людського суспільства;
4. дослідження людини у СГ за допомогою поняття життєдіяльності;
5. дослідження людини у СГ як соціального елемента біосфери;
6. дослідження людини у СГ як носія розуму у біосфері.

245. Чи територіальний соціально-економічний комплекс належить до конкретних об'єктів дослідження СГ?

1. так;
2. ні.

246. До яких проблем належать проблеми законів і закономірностей у СГ?

- а) проблема простору і часу;
- б) проблеми теорії СГ;
- в) проблеми методів СГ.

247. Кому з геополітиків належить фраза: "Народ без простору на Заході і простір без народу на Сході"?

1. К. Гаусгоферу;
2. Г. Маккіндеру;
3. Г. Челлену;

248. Назвіть дві головних риси територіальної комплексності?

249. Хто автор промислової теорії штандарту?

1. А. Вебер;
2. Й. Тюнен;
3. А. Льюїс.

250. До якої групи загальнонаукових методів належить метод моделювання?

1. традиційних;
2. сучасних.

251. Що розуміють під екологічним підходом до розуміння СГ?

1. дослідження сфер суспільної життєдіяльності;
2. дослідження єдності продуктивних сил і виробничих відносин;
3. дослідження цивілізацій, як фрагментів людського суспільства;
4. дослідження людини у СГ за допомогою поняття життєдіяльності;
5. дослідження людини у СГ як соціального елемента біосфери;
6. дослідження людини у СГ як носія розуму у біосфері.

II рівень

1. Класи проблем у суспільній географії.
2. Суспільно-географічні проблеми крає- і країнознавства.
3. Категорія „територія” в суспільній географії.
4. Функціональні закони.
5. Системний підхід у СГ.
6. Проблеми економізації, соціологізації, гуманізації та екологізації суспільної географії.
7. Закон геопросторової диференціації.
8. Соціально-економічний підрайон (район другого порядку).
9. Метод формалізації в СГ.
10. Проблеми структури СГ.
11. Закон геопросторової інтеграції.
12. Обласний соціально-економічний район.
13. Поняття про міжгалузевий територіальний комплекс.
14. Економічне районування України (Ф. Заставний, М. Пістун).
15. Суспільна географія і практика територіального управління.
16. Закономірність територіальної комплексності.
17. Господарсько-економічний вузол.
18. Зв'язок СГ з іншими науками.
19. Суспільна географія в інформаційному суспільстві.
20. Закон територіальної агломерації виробництва в сучасних умовах.
21. Функціонально-компонентна структура ТВК суспільно-економічного району.
22. Проблема наукових теорій у суспільній географії.
23. Внесок академіка С. Рудницького у суспільну географію.
24. Завдання суспільної географії на сучасному етапі.
25. Закономірність територіальної спеціалізації виробництва.
26. Соціально-економічний округ (підобласний район).
27. Концепція пробабілізму.
28. Класи проблем у суспільній географії.
29. Принципи територіальний організації виробництва.
30. Внесок О. Діброви і К. Воблого у розвиток суспільної географії.
31. Система методів суспільної географії.
32. Поняття про ментальні карти.
33. Категорія „територія” в СГ.
34. Економічне районування України (Ф. Заставний, М. Пістун та ін.).
35. Системний підхід в суспільній географії.
36. Система суспільно-географічних законів.
37. Теорія просторової поведінки людини.
38. Зв'язок суспільної географії з іншими науками.
39. Поняття про міжгалузевий територіальний комплекс.
40. Метод формалізації в суспільній географії.
41. Проблема наукових концепцій у СГ.
42. Проблеми використання дистанційних методів в суспільній географії.
43. Внесок академіка С. Л. Рудницького у суспільну географію.
44. Проблема географо-демосоціальних теорій і концепцій.

45. Сучасні проблеми вдосконалення територіально-адміністративного устрою України.
46. Теорії штандарту (Тюнен, Вебер, Льош).
47. Внесок проф. В.М. Кубійовича у суспільну географію.
48. Теорія просторової поведінки людини.
49. Закони геопросторової структури та відповідності.
50. Об'єкт, предмет і зміст суспільної географії на сучасному етапі її розвитку.
51. Чинники районоформування.
52. Метод картографічного моделювання в суспільній географії.
53. Сутність структурних законів СГ.
54. Проблема політико-географічних теорій і концепцій.
55. Категорія простору в суспільній географії.
56. Проблеми економіко-географічних зв'язків.
57. Суспільно-географічне районування України за проф. О. Шаблієм.
58. Проблема географо-екологічних теорій і концепцій.
59. Сутність функціональних законів СГ.
60. Категорія часу в суспільній географії.
61. Категорія зовнішніх зв'язків у суспільній географії.
62. Загальнонаукові методи в суспільній географії.
63. Функціональні закони.
64. Концепція „меж розвитку”.
65. Проблеми суспільно-географічного прогнозування.
66. Антропогеографічний (демосоціальний) напрямок суспільної географії.
67. Балансовий метод у суспільній географії.
68. Концепція гнучкої територіальної організації виробництва.
69. Соціально-економічний підрайон (район другого порядку).
70. Проблеми української СГ.
71. Поняття про національний комплекс і світове господарство.
72. Математичний метод у суспільній географії.
73. Сутність генетичних законів.
74. Метод польових досліджень в СГ.
75. Галузево-статистичний напрямок у СГ.
76. Спеціальні методи в суспільній географії.
77. Внесок проф. В. Садовського у суспільну географію.
78. Проблема наукових теорій у суспільній географії”.
79. Метод аналізу аналогових ареалів.
80. Принципи економічного районування.
81. Метод моделювання у суспільній географії.
82. Проблеми декомунізації і деколонізації у СГ.
83. Гравітаційні закони.
84. Проблема наукових концепцій СГ.
85. Поняття про економічний район та економічне районування.
86. Суть теорії центральних місць і полюсів зростання.
87. Критика В. Садовським російсько-імперського та советського районування України.
88. Система суспільно-географічних законів.
89. Картографічний метод у СГ.

90. Роль філософських принципів зв'язку і розвитку у суспільній географії.
91. Проблеми суспільної географії в інформаційному суспільстві.
92. Формування єдиної системи розселення України.
93. Теорія просторової поведінки людини.
94. Балансовий метод у суспільній географії.
95. Теоретизація суспільної географії. Поняттєво-термінні системи.
96. Проблема конкретних об'єктів дослідження СГ.
97. Глобальні проблеми людства.
98. Закони геопросторової структури і відповідності.
99. Проблема географо-демосоціальних теорій і концепцій.
100. Економічна географія і геоekonomіка.
101. Система законів і закономірностей ТОВ в сучасних умовах.
102. Територіальна структура великого суспільно-географічного району.
103. Функціональні закони.
104. Теорія просторової поведінки людини.
105. Метод формалізації в суспільній географії.
106. Поняття про територіальну організацію суспільства.
107. Типи зв'язків у ТВК.
108. Праці професора А. Синявського з проблем суспільної географії.
109. Концепція посибілізму.
110. Класи проблем у суспільній географії.
111. Держава як основна форма організації суспільства.
112. Поняття про ядра районоформування.
113. Міждисциплінарні проблеми географічного українознавства.
114. Категорія простору в суспільній географії.
115. Проблема географо-екологічних теорій і концепцій.
116. Глобалізація і сучасний розвиток СГ.
117. Гносеологічні проблеми суспільної географії.
118. Проблеми економічного районування на сучасному етапі.
119. Проблема географо-демосоціальних теорій і концепцій.
120. Система суспільно-географічних законів.
121. Сучасні проблеми розвитку політичної географії і геополітики в Україні.
122. ГІС-технології у суспільно-географічних дослідженнях.
123. Огляд найновішої наукової і навчальної літератури із суспільної географії.
124. Проблема наукових теорій і концепцій суспільної географії.
125. Закони геопросторової структури і відповідності.